

Uit

NORGES
ARKTISKE
UNIVERSITET

Fakultet for humaniora, samfunnsvitenskap og lærerutdanning.

Aleksandr Geljevitsj Dugin

I russisk politikk og åndsliv fra 1980–2005.

—

Oda Knutsen Berntzen

Masteroppgave i Russlandstudier, studieretning kultur, samfunn og historie.

November 2015.

Innholdsfortegnelse

Forord	3
1.1 Problemstilling	5
1.2 Eksisterende forskningslitteratur	6
1.3 Metoder og anvendt teori	10
1.4 Om språk i teksten	11
1.5 Om begreper brukt i teksten	12
2. Aleksandr Dugin – hvem er det?	13
2.1. Dugins oppvekst og politiske og ideologiske omgangskrets fram til 2005.	13
3. Bakteppet – Russisk historie	23
3.1 Russisk nasjonal identitet	23
3.2 Religion i Russland	26
3.3 Russisk idehistorie - De slavofile og de vestligvendte i 1840 tallets Russland	28
3.4 Eurasismen i mellomkrigstiden 1920 -1938	33
3.5 Sentrale eurasister på 1920-tallet	36
3.5.1 Nikolaj Trubetskoj	36
3.5.2 Petr Savitskij (1895-1968)	37
4. Neo-eurasismen i nyere tid	38
4.1 Lev Gumilëv	38
4.2 Aleksandr Dugin	39
5. Dugins publikasjoner	42
5.1 Giperborejskaja teorija	43
5.2 Osnovi Geopolitiki 1997	49
5.2.1 Tellusokrati og tallusokrati – stormakt mot stormakt	51
5.3 Partiprogrammet til den Internasjonale Eurasiske Bevegelse "Evrasiskaja Missija"	57
5.3.1 Akse Moskva-Teheran:	60
5.3.2 Den Eurasiske planen for Afghanistan og Pakistan	61
5.3.3 Akse Moskva – New Dehli	61

5.3.4 Akse Moskva-Ankara	61
5.3.5 Kaukasus og dens funksjon	62
5.3.6 Den eurasiske planen for midt-Asia	62
5.3.7 Den Eurasiske Union	62
5.3.8 De Transkaukasiske statene	63
5.3.9 Ukraina og Hviterussland – de slaviske landene i Samveldet av Uavhengige Stater.	64
5.4 Oppsummering av Dugins tre tekster	64
6 Dugins påvirkninger	67
6.1 Russisk nasjonalisme	67
6.2 Russisk fascisme	70
7 Sammendrag og konklusjoner	73
Litteraturliste	1

UiT

NORGES
ARKTISKE
UNIVERSITET

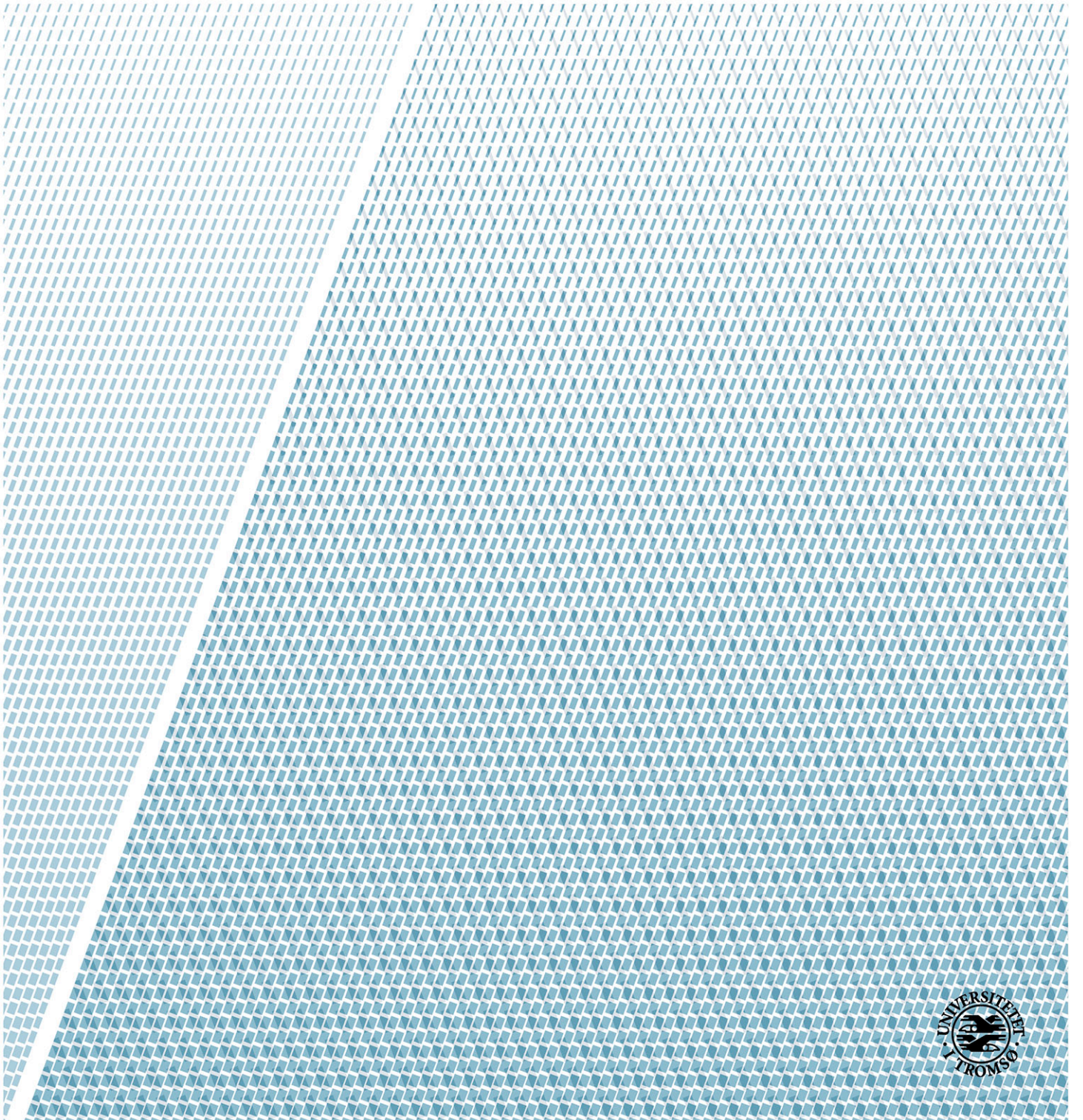

Forord

Det er rart at to år med masteroppgaveskriving er over, jeg er fortsatt av den oppfatningen at jeg begynte for kun kort tid siden. Det har vært en spennende reise, og jeg er takknemlig til alle som har hjulpet meg med stort og smått. Først vil jeg takke Kari Aga Myklebost, min veileder som alltid har vært ærlig med meg, men også hatt troen på meg hele veien. Jeg vil også takke det akademiske miljøet for russisk med UiT, spesielt Andrei Rogatchevskij som har hjulpet meg mye med Aleksandr Dugins tekster. Jeg vil også takke Vladimir Ivoninskij som har oversatt enkelte utdrag av Dugins tekster til meg, og diskutert russisk politikk med meg. Videre vil jeg også takke Arve Hansen for støtte og diskusjon om Dugin og Ukraina. Erlend Hagan, fagansvarlig for russisk, samisk og urfolksstudier fortjener også mange takk for hjelp med litteratur til oppgaven.

Jeg ønsker også å takke Aleksander Øvre som har måttet tåle mye i disse årene med skriving, jeg har alltid kunne lene meg på deg. Min venninne Kine Bergheim fortjener også mange takk, da hun har lært meg å alltid være fornøyd med egen innsats og for å hatt troen på meg. Jeg vil også takke mamma, pappa, mormor og morfar samt resten av familien min for all hjelp og støtte. Bærta Blåkrøll Lærke, min Siberian husky tisper fortjener også takk for å ha hjulpet meg å beholde min mentale og fysiske tilstand under masterskrivingen.

Til slutt fortjener gjengen i Breiviklia takk, og spesielt Tor-Ivar Krogsæter for hjelp med diverse utfordringer man støter på. En siste takk går til Kjersti som kommer med roser på lesesalen til meg en time for innlevering, du er en knupp.

1. Innledning

1.1 Problemstilling

Denne oppgaven tar for seg den russiske politologen og ideologen Aleksandr Dugin, og den politiske retning neo- Eurasismen. Gjennom oppgaven skal jeg se på hva den politiske retningen neo- Eurasisme består av i følge Dugins tekster, og Dugins rolle i utviklingen av denne.

Dugins neo- Eurasisme er basert på mellomkrigstidens Eurasisme, som oppsto som et forsøk på å finne et svar på Russlands identitet ved å forsøke å finne politisk- filosofiske svar på Russlands definisjon på hva det *er* i forhold til Vesten, og hva som er Russlands styrker med tanke på stat og kultur/ sivilisasjon. Hos Dugin er neo- Eurasismen et verdensbilde hvor Russland har en historisk misjon i å være en motvekt til, og etter hvert bryte opp de atlantiske stormaktenes hegemoni. Dette skal gjøres ved bruk av egne samfunnsmodeller som fungerer som akser eller kontaktpunkter med Moskva som hovedsete. Moskva skal altså samarbeide med andre land via disse aksene, og skape en motpol til USA og de atlantiske stormaktene. Grunnlaget for Eurasismen og neo- Eurasismen er Russlands geografiske plassering mellom øst og vest, og i sentrum for det Eurasiske kontinentet – men også landets multi-etniske sammensetning og enorme geografiske utstrekning.

Dette vil da si at denne oppgaven drøfter en bestemt, politisk konservativ utgave av russisk nasjonalisme i dag – nemlig neo- Eurasismen og dens forløpere gjennom 1900-tallet.

1.2 Eksisterende forskningslitteratur

I arbeidet med denne oppgaven har jeg brukt et bredt spekter av tekster, både primærkilder og annen forskningslitteratur. Primærkildene er Dugins utgivelser. Forskningslitteraturen diskuterer både neo-eurasisme og Dugins publikasjoner. Basert på primærkildene kan man dele hans ideologiske utvikling inn i ulike faser ved å se på hvordan det har utviklet seg fra 1993 til 1997 og deretter videre med 2005 som et viktig vendepunkt, når partiprogrammet for Det eurasiske parti ble utgitt. Jeg vil drøfte tidsperioden fra 1985 til 2005 for å se på utviklingen i Dugins forfatterskap ved hjelp av Dugins publikasjoner og annen forskningslitteratur som også har sett nærmere på Dugin.

Forskningslitteraturen som omhandler Dugins neo-eurasisme som jeg har brukt i denne oppgaven er skrevet av Laruelle¹ og i denne boken drøftes det om Dugin er en russisk versjon av det europeisk radikale høyre. Jeg har også benyttet meg av flere artikler skrevet av Anton Shekovtsov og Andreas Umland.

En god del litteratur drøfter om det fins fascistisk tankegods i Dugins neo-eurasisme. Sentrale forfattere som drøfter dette er Anton Shekovtsov, Andreas Umland og Alan Ingram. Shekovtsov diskuterer hvorvidt Dugin er en fascist eller ei ved å se på hans geopolitikk og Dugins ideer om gjenfødelse. Andreas Umland har skrevet sin doktorgrad om "Post-Soviet Uncivil Society" som blant annet tar for seg Dugins utvikling fra 1980 fram til 2000-tallet. Umlands oppgave forteller også om høyrevridde ultranasjonalister i Russland, deriblant Vladimir Zhirinovskij, Aleksandr Barkashov, Gennadij Ziuganov og Edvard Limonov som Dugin har hatt kontakt med i 1990-årene. Umlands oppgave diskuterer også Dugins Eurasia, og hvilke påvirkninger man kan se hos Dugin. Videre har Umland også skrevet om fascismen i nåtidens Russland og i Vest, og hvordan vestlige forskere har gått mot en konsensus av definisjonen av fascisme, mens Russland har gått i motsatt retning, og det eksisterer flere sprikende definisjoner av dette². Dugins ideologi er basert på en historisk retning, nemlig mellomkrigstidens eurasisisme, og Laruelles bok³ tar også for seg de russiske emigrantene og

¹ Laruelle, Marlene. *Russian Eurasianism – An ideology of Empire*. Washington DC: The

² Umland, Andreas. *Concepts of Fascism in Contemporary Russia and the West*. Oxford: Blackwell publishing ltd, 2005.

³ Laruelle, *Russian Eurasianism – An Ideology of Empire*.

eurasismen slik den var i 1920-tallets Russland. Jeg skal bruke denne boken for å redegjøre for de historiske linjene mellom Dugins retning og de russiske emigrantenes retning, og hva som kjennetegnet denne. Andrei Rogatchevskij⁴ har skrevet et tidslinje for det Nasjonalbolsjevistiske partiet fra 1993-2001, som er relevant å bruke i forbindelse med dette partiet. Et annet sentralt tema når man skal drøfte Dugin er russisk nasjonalisme og Jardar Østbø⁵ har skrevet sin doktorgrad om russisk nasjonalisme og Russland som det tredje Roma, noe som Dugin også berører i sine publikasjoner.

Denne oppgaven har et historisk bakteppe for å forstå hva Dugins retning bygger på. Derfor har jeg valgt å redegjøre for de historiske retningene: de vestligvendte og de slavofile, og etter hvert pan-slavistene og eurasistene. De vestligvendte og de slavofile var retninger i 1800-tallets Russland som var to motpoler til hverandre med tanke på hvilken retning landet skulle ta, som var og er en stor debatt i Russland. Christoff⁶ har skrevet om de russiske slavofile, mens Berdjajev⁷, Franklin⁸ og Widdis, Szporluk⁹ og Walickij¹⁰ har skrevet om russisk identitet gjennom tidene og gjennom Sovjet-perioden. Jeg har også benyttet meg av Moss¹¹ og Opeide¹² for å redegjøre for historiske hendelser som har påvirket det nasjonale selvbildet, og hvordan det Russland vi kjenner i dag har utviklet seg fra det Kiev-Rus'. Jeg har også benyttet The Cambridge history of Russia volum en og to til det samme formålet.

⁴ Rogatchevskij, Andrei. *The Nationalist Bolshevik Party(1993-2001): A brief timeline*. University of Glasgow, Scotland. New Zealand Slavonic Journal, 2007.

⁵ Østbø, Jardar. *The New Third Rome, Readings of a Russian Nationalist Myth*. Ph.D doktoravhandling, Universitetet i Bergen, 2011.

⁶ Christoff, Peter. *An Introduction to nineteenth-century Russian Slavophilism. A study in ideas*. Hag, Nederland: Mouton & CO, 1972.

⁷ Berdjajev, Nikolaj. *Den Russiske Ide*. Oversatt av Torgeir Bøhler. Oslo: Solum forlag, 2012.

⁸ Franklin, Simon og Emma Widdis. *National Identity in Russian Culture – an introduction*. Cambridge, Storbritannia: Cambridge University Press, 2004.

⁹ Szporluk, Roman. *Russia, Ukraine, and the Breakup of the Soviet Union*. Stanford, California USA: Hoover institution press, 2000.

¹⁰ Walickij, Andrzej. *A history of Russian thought from the enlightenment to marxism*. Stanford, California, USA: Stanford University press, 1979.

¹¹ Moss, Walter G. *A History of Russia. Volume I: to 1917*. Andre utgave. Anthem press: London, 2005.

¹² Opeide, Gunnar. *Russisk historie fra Rjurik til Gorbatsjov – fakta og resonnement*. Solum forlag: Oslo, 2009.

Utifra denne bakgrunnen ønsker jeg å se på Dugins utvikling fra 1980 til 2005 ved å se på tre av hans publikasjoner fra henholdsvis 1993, 1997 og 2005. Perioden 1980-1993 skal jeg belyse ved bruk av sekundærlitteratur som Andreas Umland sin doktograd om Dugins herkomst og hans vei som forfatter og skribent fra tidlig på 90-tallet, samt Laruelle¹³sitt kapittel om Dugin, og Umland sin korte artikkel om Dugins ideologiske vennskap på 80-tallet. Oppgavens primærkilder er *Giperborejskaja teorija*, *Osnovi geopolitiki* og partiprogrammet til den Internasjonale Eurasiske bevegelse, alle forfattet av Dugin. Disse bøkene representerer utviklingen i hans forfatterskap og omgangskrets i nevnte tidsperiode, og kan bidra til å gi et bilde av hvor Dugin kommer fra og hvor han er i dag. For å forstå Dugins bakgrunn ytterligere, har jeg valgt å se nærmere på de personene som var i Dugins omgangskrets. De viktigste er Edvard Limonov som er en russisk forfatter og politisk aktivist, Kommunistpartiets Gennadij Ziuganov og den høyre-radikale politikeren Vladimir Sjirinovskij som er leder for Russlands liberaldemokratiske parti som til tross for navnet er et høyrepopulistisk parti i Russland.

Dugins første bok, *Giperborejskaja teorija* ble utgitt i 1993 og grunnen til at jeg har valgt denne boken er at den er en av de mest sentrale av Dugins tidligere utgivelser. Boken framstiller nord og sør på kartet som to motpoler, og den sørlige delen blir sett på som et underutviklet land mens den nordlige er derimot fullt utviklet. Den sørlige verdensdelen kaller Dugin for Gondvana, og han beskriver landet som et land fylt med underutviklede aper, mens motpolen til dette er Hyperborea, som beskrives som et land hvor det ariske folk bor. Boken handler også om hvordan lyset beveger seg fra gud, og hvordan dette påvirker kalenderåret (som ligner på en primstav) og hvordan hyperboreernes skriftsystem(runene) fungerte.

Osnovi Geopolitiki som ble utgitt i 1997, tar for seg Dugins geopolitikk i praksis, og regnes som en grunnleggende kilde til geopolitikk i Russland¹⁴. I denne boken gir Dugin oss en innføring i geopolitikk, og begrepene tellusokrati og tallusokrati, og Russlands grensesoner og dermed også interessesfærer. Han går videre ved å redegjøre for geopolitikkens «fedre» som

¹³ Laruelle, *Russian Eurasianism*.

¹⁴ Laruelle, Marlene. *Aleksandr Dugin: A Russian Version of the European Radical Right?*

Woodrow Wilson International Center for Scholars. 2001, side 3. Hentet fra:

<https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/OP294.pdf> hentet 30.10.2015 klokken 12:15.

Friedrich Ratzel, Rudolf Kjellen, Halford Mackinder og Karl Haushofer m.fl. Dugin diskuterer problemene med det amerikanske kulturhegemoniet, og kommenterer på den politiske verdensorden i dag. Han skisserer opp løsninger på det han anser som problemet med dagens verdensorden, som vil tjene Russland. Begge disse to bøkene er å anse som framgangsmåter for det politiske Russland for å gjenvinne sin stormaktstatus.

I tillegg til disse to kildene har jeg valgt å bruke partiprogrammet til Dugins politiske parti ”Den Internasjonale Eurasistiske Bevegelse” som ble utgitt i 2005. Forskjellen mellom disse tre tekstene er publikummet de er beregnet på. Giperborejskaja teorija er skrevet for Dugins likesinnede, altså de som har kunnskap og interesse for geopolitikk, mystisisme, messianisme og fascisme. Osnovi Geopolitiki bygger på Giperborejskaja teorija men den er skrevet som en manual¹⁵ for politikere, det vi si at den framstiller konkrete framgangsmåter for det politiske Russland for å gjenvinne sin stormaktstatus ved å inngå unioner på området til den tidligere Sovjetunionen, med Moskva som ”hovedstad” eller ledende by. Dugins ønske med denne boken er at den skal brukes for Russland å igjen oppnå en nasjonal identitetsfølelse som alle Russlands borgere kan identifisere seg med, også de som bor lengre øst for Uralfjellene som betegnes som grensen mellom det vestlige og østlige Russland. Dette skal gjøres ved at Ukraina, Hviterussland og Russland skal gå inn i en union med fri flyt av varer og mennesker, i tillegg til at Russland med Moskva som hovedsete skal lede an i en ny verdensorden bestående av akser som går på tvers av landegrenser, f.eks en akse fra Moskva til Berlin.

Giperborejskaja teorija ble utgitt i Moskva i 1993, på Dugins forlag Arktogaia. Osnovi Geopolitiki ble også utgitt i Moskva, fire år senere, i 1997 på samme forlag. Partiprogrammet til Det internasjonale eurasiske bevegelsen ble utgitt på Dugins eget forlag i Moskva 2005. Programmet er skrevet for en bred del av befolkningen, og henvender seg spesielt til de som er opptatt av å bevare russisk kultur, og minske vestlig innflytelse i Russland, samt de som ønsker at Russland igjen skal hevde seg på den internasjonale arenaen som en stormakt. Programmet er utgitt av Den internasjonale eurasiske bevegelsen som Dugin er leder for.

¹⁵ Laruelle, *Aleksandr Dugin – a Russian version of the European radical right?*

På grunn av at geopolitikken er en viktig del av Dugins politiske ideologi har jeg valgt å sammenligne Dugin med andre geopolitikere han er inspirert av som den tyske geografen og nazisten Karl Haushofer og den britiske geopolitikeren Halford Mackinder og å redegjøre for hvilke teorier Dugin har lånt fra disse. Her har jeg valgt å bruke O' Tuathail¹⁶ som forskningslitteratur. Boken tar for seg sentrale geopolitikere og deres tanker, og fungerer som en innføring i geopolitikk. O' Tuathail peker på at med geopolitikk følger et hang til imperialismen blant stater, og at med dette følger også en tankegang om hvite menneskers rett til å hevde seg over andre raser. Dette er temaer som går igjen i Dugins bøker, og utifra dette ønsker jeg å se på nasjonalismen og tankegangen omkring imperialismen i Russland gjennom å analysere Dugins bøker.

1.3 Metoder og anvendt teori

I denne oppgaven har jeg valgt å bruke kvalitative metoder for å belyse emnet mest mulig. Den kvalitative metoden jeg har valgt å bruke er tekstanalyse og dokumentanalyse for å se Dugins tekster i lys av russisk nasjonalisme, identitetsteorier og teorier og virkemidler hos fascismen som kan finnes igjen i Dugins retorikk. Jeg skal se hvordan Dugins tekster er formulert for å bygge opp under nasjonalistiske trender i russisk offentlighet for å gi russere en felles identitet og bygge opp et sterkt felleskap i den turbulente post-sovjetiske tiden. Bruk av dokumentanalyse vil som Thagaard¹⁷ skriver gi meg et klart bilde av Dugins meninger fordi tekstene hans er skrevet for et annet formål enn denne analysen. Jeg har også valgt å skrive om Dugins bakgrunn og det miljøet han var i når han skrev de aktuelle publikasjonene fordi et viktig aspekt av dokumentanalyse er å vurdere kildene i forhold til den konteksten de er utformet i¹⁸. Denne oppgaven omhandler russisk nasjonalisme og russisk nasjonal identitet, og om dette sier Laruelle¹⁹ at identitet er ikke et fastsatt tema men noe som eksisterer i vår konstruksjon av menneskene i verden rundt oss. Derfor er dokumentanalyse gunstig i denne

¹⁶ O' Tuathail, Gearoid. *Critical Geopolitics. Borderlines, volume 6*. Minneapolis: University of Minnesota Press, 1996.

¹⁷ Thagaard, Tove. *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*, 62. 3 utgave. Oslo: Fagbokforlaget, 2009.

¹⁸ Thagaard, *Systematikk og innlevelse*, 63.

¹⁹ Laruelle, *Russian Eurasianism*, 12-14.

oppgaven da det gir oss muligheten til å se Dugins posisjon i russisk idehistorie – vi kan ta hans ideer ut av sin kontekst og analysere den uten forhåndsinnstilte tanker om denne. Flere grunner til at tolking av tekster er gunstig i dette tilfellet er som Kjeldstadli²⁰ sier at man kan på denne måten finne ut om det man ønsker å undersøke litteraturen, hva det var og hvordan det artet seg – og ikke minst hva det betydde. I og med at Dugin er en idehistorisk personlighet, er det gunstig å benytte en idehistorisk tilnærming til han. Jeg skal ta for meg tre forskjellige publikasjoner, og disse tre kildene kan isolert sett ikke gi oss et helhetlig bilde av Dugins tanker, derfor har jeg funnet det nyttig i å se på den russiske politiske sfæren rundt Dugin i tiden de aktuelle verkene ble publisert.

Kjeldstadli²¹ sier også at en tekstolkning kan deles inn i 3 deler, den først at man ser på den språklige meningen, og deretter budskapet som deretter gjengis med egne ord. I oppgaven skal Dugins tekster under lupen, og i den sammenheng er det essensielt å se på bruken av ord, er det noen ord som går igjen, lager Dugin noen motsetninger mellom temaene i teksten. Det er også relevant å se på stil i analysen av Dugins tekster da dette forteller oss noe om hvilken mening som legges til teksten. Som jeg leser han, ønsker Dugin å bevege leseren, å framkalle følelser, patos hos leseren.

1.4 Om språk i teksten

For at leseren skal forstå og få innsikt i Dugins univers og det russiske politiske miljøet, er det essensielt å transkribere og oversette de russiske ordene som forekommer i litteraturen. Størsteparten av litteraturen er på engelsk, men mange ord forekommer også her på transkribert russisk, og jeg har valgt å gjengi de både med kyriliske bokstaver, transkribert fra russisk og oversatt til norsk.

²⁰ Kjeldstadli, Knut. *Fortida er ikke hva den en gang var – en innføring i historiefaget*, 175. Oslo: Universitetsforlaget, 1994.

²¹ Kjeldstadli, Fortida er ikke hva den en gang var, 177.

1.5 Om begreper brukt i teksten

I denne oppgaven vil leseren møte mange ukjente begreper, mange av disse blir å være oversatt fra russisk av meg selv. Andre vil være begreper som vi ikke møter i dagligtale i norsk, men som har en norsk oversettelse. Jeg vil redegjøre for disse begrepene i begynnelsen av teksten, slik at leseren med en gang får en innføring i det oppgaven handler om. De viktigste begrepene for leseren å kunne i forkant av oppgaven er følgende ord:

Eurasisme: En retning i 1920-tallets Russland som hevdet at Russland hadde en særegen rolle i verden basert på sin geografiske plassering, at befolkningen hadde en egen kraft i seg som skilte de fra resten av befolkningen i verden. Kjente eurasister er Petr Savitskij, Petr Suvchinskij, Roman Jakobson, Lev Gumilëv og Nikolaj Trubetskij.

Aleksandr Dugins neo-eurasisme: Hos Dugin fungerer eurasismen som et verdensbilde for å gjenreise Russlands posisjon som en sterk statsmakt i verden. Dugins neo-eurasisme består av ulike teorier, deriblant fascisme, geopolitikk og nasjonalisme. I denne teksten skal vi se nærmere på hva det er i Dugins tekster som kan plasseres i de forskjellige idehistoriske leirene.

Geopolitikk: Geopolitikk er læren om hvordan politikk (især maktpolitikk) avhenger av geografiske forhold²²

Atlantiske stormakter, tallusokratier: Land som grenser til store havområder, og som hevder seg som sjøfartsnasjoner. Eksempel på dette er USA og Storbritannia.

Esoterisme: ”Esoterisme, religiøs lære som er forbeholdt en utvalgt krets; opprinnelig brukt i det gamle Hellas om mysteriereligionenes kultformer som skulle hemmeligholdes for

²² Geopolitikk. (2014, 9. april). I Store norske leksikon. Hentet 16. november 2015 fra <https://snl.no/geopolitikk>.

uinnvidde. Esoteriske læresystemer blir ofte uttrykt i bilder eller koder som ikke kan forstås av andre enn dem som er spesielt utvalgt...²³

Tradisjonisme kan i den generelle betydning i følge Mark Sedgwick²⁴, være en konservativs persons tro, og muligens en nostalgiker som lengter tilbake til sin oppvekst. Sedgwick sier også av at det engelske ordet ”tradition” kommer fra det latinske ordet ”*tradere*” som i følge *Latinsk ordbok*²⁵ betyr ”å overføre”.

2. Aleksandr Dugin – hvem er det?

2.1. Dugins oppvekst og politiske og ideologiske omgangskrets fram til 2005.

Aleksandr Geljevitsj Dugin (Александр Гельевич Дугин) ble født 7. januar 1962 i Moskva. Han er født inn i en militær familie, og påbegynte i 1979 skolegangen ved flyskolen i Moskva, men ble utvist grunnet hans kritiske tankegang mot de politiske styresmaktene eller på grunn av manglende vilje til å studere eller evne til å betale skolepenger²⁶. Han har til tross for dette to doktorgrader i henholdsvis sosiologi og filosofi fra det statlige universitetet i Rostov fylke. Han er også en filosof, politolog, sosiolog og neo – eurasist, som i Russland er kjent for sin ideologi om den russiske eurasismen. Han har publisert en rekke tekster utgitt av tenketanken hans Arktogaia. Dugin har hatt ulike politiske tilknytninger til partier²⁷, men er i dag frontfigur i partiet Evrasija siden 2002. Dugins forfatterskap er et brokete lappeteppe med ulike påvirkninger, og det er ikke alle påvirkningene Dugin selv ønsker framhevet. Dugins

²³ Kværne, Per. (2009, 14. februar). Esoterisme. I Store norske leksikon. Hentet 18. november 2015 fra <https://snl.no/esoterisme>.

²⁴ Sedgwick, Mark. *Against the modern world*, 21. New York, USA: Oxford University press, 2004.

²⁵ Johanssen, Jan, Nygaard, Marius og Schreiner, Emil. *Latinsk ordbok: ” trādō ”*, 690. Revidert av Kraggerud, Erik og Tosterud, Bjørg. Oslo: Cappelen forlag, 1998.

²⁶ Umland, Andreas. *Post-Soviet ”Uncivil Society” and the rise of Aleksandr Dugin. A Case Study of the Extraparliamentary Radical Right in Contemporary Russia*, 97. Ph.D avhandling. University of Cambridge. Kiev, Ukraina, 2007.

²⁷ Laruelle, *Russian Eurasianism*, 109-110.

forfatterskap kan deles inn i to deler, den første delen fra 1985 til 1997 representerer en periode i Dugins liv hvor han var medlem i eller deltok i grunnleggelsen av forskjellige nasjonalistiske og nasjonalbolsjevistiske grupper som Pamjat og Det nasjonalbolsjevistiske partiet. I 1997-1998 ser vi et skille i Dugins forfatterskap med utgivelsen av *Osnovi Geopolitiki*²⁸, han har på dette tidspunktet lagt bak seg sine tidligere esoteriske og tradisjonalistiske synspunkter og han søker seg nærmere sentrale maktpersoner²⁹.

Aleksandr Dugins karriere i den russiske politiske sfæren begynner på tidlig 80-tall når Dugin var medlem i Jusinskij-kretsen som var en gruppe med esoteriske og okkulte interesser, som i tillegg var interesserte i europeisk og orientalsk mystisisme og svart magi³⁰. Dugin ledet gruppen fra 1983-1989. Gruppen ble grunnlagt i 1960 av Jurij Mamleev, som er en russisk mystisist, novelist og metafysiker. Han ble tvunget til å emigrere fra Russland i 1975, og etter dette endret gruppen navn til "The Black Order of the SS", og lederen for gruppen Jevgenij Golovin kalte seg "Reichsführer SS Golovin". Etter at gruppen ble oppdaget av KGB, ble kun nye medlemmer tatt opp ved et spesielt rituale som alle måtte gjennomgå³¹. Det er i denne gruppen at Dugin skal ha blitt påvirket av tradisjonalistiske ideer.

I 1988 ble Dugin medlem i Pamjat³² (Национально патритотический фронт – НПФ Память). På det russiske politiske kartet ligger Pamjat blant de nasjonalistiske og antisemittiske organisasjonene. Han forlot organisasjonen det påfølgende året fordi han var uenig i Pamjats monarkistiske og vulgære anti-semittisme. Årene 1990-91 brukte Dugin på å grunnlegge tenketanken hans Arktogaia, og et senter for Metastrategiske studier – som i dag

²⁸ Laruelle, *Russian Eurasianism*, 109.

²⁹ Laruelle, *Russian Eurasianism*, 110.

³⁰ Umland, Andreas. *Aleksandr Dugin's transformation from a lunatic fringe figure into a mainstream political publicist, 1980-1998: A case study in the rise of late and post-Soviet Russian fascism*, 146. *Journal of Eurasian studies*.1, 2010.

³¹ Umland, "Post-Soviet Uncivil Society" and the rise of Aleksandr Dugin, 99.

³² Pamjat. (2015, 30. oktober). I Store norske leksikon. Hentet 27. november 2015 fra <https://snl.no/Pamjat>.

fungerer som et forlag for Dugin å gi ut bøkene sine. I 1991-1992 ble Dugin kjent i Russlands ultranasjonalistiske sirkler da han startet som skribent for bladet Den' – день (dag) som senere byttet navn til Zavtra – завтра (morgen)³³. Han utgir boken Giperborejskaja teorija i 1993. I løpet av disse årene stiftet han bekjentskap med Gennadij Ziuganov, lederen for Kommunistpartiet i den Russiske Føderasjon som har hatt sete i Dumaen siden 1993. Denne tilknytningen til Kommunistpartiet varte ikke lenge da Dugin og forfatteren og den politiske aktivisten Edvard Limonov sammen grunnla Det Nasjonalbolsjevistiske partiet (heretter NBP)³⁴.

Samtidig i 1993 skjer det også ting på den politiske arenaen, og jeg skal redegjøre for den politiske utviklingen på 90-tallet i Russland. Før dette skal jeg redegjøre kort for den politiske terminologien som gjelder i Russland. Vi kjenner til begrepene det politiske høyre og det politiske venstre, som i vestlige land kjennetegner henholdsvis venstresidens liberale partier og høyresidens konservative partier. I Norge er det de sosialistiske partiene som er på venstresiden av den politiske skalaen og de borgerlige partiene som er på høyresiden. I Russland befinner er venstresidens politiske partier kjennetegnet ved med kommunistiske og sosialistiske partier, og disse ønsker økt statlig styring av økonomi og en større velferdsstat³⁵. Om den politiske høyresiden betegner Shiraev³⁶ at deres største politiske prioritering er å styrke Russland som verdensaktør på en global skala. Partiene som befinner seg i sentrumspolitikken i Russland identifiserer seg selv som moderate, fordi de er uenige med både venstre og høyresiden i enkeltsaker, og har ikke bundet seg til en fast politisk side.

I 1993 skjer det to viktigste hendelser, den første hendelsen var at Dugins første bok Giperborejskaja teorija ble utgitt, og I oktober 1993 ble Russland konstituert med et valgsystem som tillot at flere partier stilte til valg³⁷, og med en terskel på minst 5% av stemmene førte dette til at enkelte partier ikke fikk seter men også at politiske koalisjoner ble

³³ Umland, *Post-Soviet Uncivil Society" and the rise of Aleksandr Dugin*, 92.

³⁴ Rogatchevskij, *The National Bolshevik party (1993-2001)*, 92.

³⁵ Shiraev, Eric. *Russian Government and Politics. Comparative Government and Politics*, 159. Hampshire, England: Palgrave Macmillan, 2010.

³⁶ Shiraev, *Russian Government and Politics*.

³⁷ Sakwa, Richard. *Russian politics and Society*, 136. USA og Canada: Routledge, 2008.

inngått for å skape en politisk plattform for den nyvalgte думаen. Både Sakwa³⁸ og Shiraev³⁹ deler tiden rett før Sovjetunionens fall og etter inn i fire utviklingstrinn: det første trinnet fra 1985- 1991/1992 omhandler dannelsen av partier og bevegelser på bakgrunn av opphørelsen av Kommunistpartiets monopol på det politiske markedet, og Shiraev⁴⁰ peker på at opprettelsen av Vladimir Zhirinovskijs parti var en viktig hendelse. Steg nummer to var (på tidlig 90-tall) var for Shiraev opprettelsen av politiske partier, men hos Sakwa omhandler det forvirrelsen i 1991-1993 når president og parlamentet ønsket flertall, og han kaller det for ”phoney democracy”⁴¹. Det er også i denne tidsperioden at tre forskjellige grupperinger innenfor de politiske partiene begynner å formes, og distinksjonen mellom disse tre går på deres tilnærming til vestlige politiske styringsmodeller. Den demokratiske opposisjonen i Russland var for en rask endring av markedet mot en markedsreform som innebar en fri markedsøkonomi. Man ønsket også politisk frihet og ytringsfrihet, og en velferdsstat lik den vi har i Norge i dag med det sosiale sikkerhetsnett som eksisterer. De grupperingene som var for dette forslaget var Russland Sivile Union og Det Russiske folks Forsamling, men disse eksisterte ikke lenge da de skilte seg for mye fra Jeltsins politikk som var orientert mot rask markedsreform.⁴²

Shiraev⁴³ bemerker også at 90-tallet var en tid hvor mange radikale og nasjonalistiske partier ble opprettet, og i 1990-årene var det fire høyrevridde partier innenfor den Russiske Føderasjonen i følge Umland⁴⁴. av og de generelle politiske strømningene i Russland i dette tidsperspektivet. Jeg har brukt ordet høyrevridd om disse partiene etter Umland⁴⁵, som med denne betegnelsen ikke mener at alle disse partiene er like, men at partienes ideologi består av ”fundamentalisme, ultrakonservatisme og fascisme” (Se Umland 2007 s. 25 for hele fotnoten). Til tross for at det ble opprettet flere nasjonalistiske partier på tidlig 90-tall, og at det var flere indikasjoner på at høyrepolitiske partier fikk gehør for sine ideer, er dette en

³⁸ Sakwa, *Russian politics and Society*, 132.

³⁹ Shiraev, *Russian Government and Politics*, 157-159.

⁴⁰ Shiraev, *Russian Government and Politics*, 157-159.

⁴¹ Sakwa, *Russian politics and Society*, 40.

⁴² Shiraev, *Russian government and politics*, 157.

⁴³ Shiraev, *Russian government and politics*, 158.

⁴⁴ Umland, *Post-Soviet “Uncivil Society” and the Rise of Aleksandr Dugin*, 25.

⁴⁵ Umland, *Post-Soviet “Uncivil Society” and the Rise of Aleksandr Dugin*, 25.

påstand som avvises av Tolz⁴⁶. Likevel gjorde Vladimir Zjirinovskijs ultranasjonalistiske parti et godt valg i dumavalgene i 1993. Årsaker til dette kan være at etter Sovjetunionens fall var plutselig 30 millioner russere og russisktalende plutselig utenfor den Russiske Føderasjonens grenser, og i tillegg var de redusert til en etnisk minoritet⁴⁷, og mange russere som nå bodde i de tidligere sovjetrepublikkene forsøkte å flytte til Russland. Mange andre etniske minoriteter flyttet også til Russland for å jobb, og endte med å konkurrere med befolkningen i det nye landet på arbeidsmarkedet og for boplass. Denne masseinnflyttingen fikk fram rasistiske tendenser hos de etniske russerene, og denne situasjonen utnyttet partier som f.eks Russian National Unity – Российское национальное единство og dets leder Aleksandr Barkashov:

”The central regions of Russia are full of emigrants from the Caucasus and Central Asia who are committing acts of violence against Russian peoples. There will come a time when it will no longer be possible to put up with this and we will have to defend ourselves and our people”⁴⁸

Dugin er medlem i NBP fram til 1998, og det samme året blir han ansatt som rådgiver for Gennadij Seleznev⁴⁹ som da var думаens offisielle talsmann. Året før, i 1997 kommer boken hans *Osnovi Geopolitiki* som jeg skal analysere i denne teksten ut. Boken blir ansett som grunnlaget læringen om geopolitikk i Russland, og som følge av denne utgivelsen blir han i 1999 ble han offisielt ansatt som rådgiver for Dumaens råd for nasjonal sikkerhet, hvis medlemmer besto for det meste av Vladimir Zjirinovskijs liberaldemokratiske parti. Navnet til tross, så er ikke partiet verken liberalt eller demokratisk – det er i stedet for ultranasjonalistisk og populistisk parti ledet av fascisten Zjirinovskij som har blitt sammenlignet med Hitler⁵⁰.

⁴⁶ Tolz, Vera. *Right-Wing Extremism in Russia: The Dynamics of the 1990s*, 251. I *Right Wing Extremism in the twenty-first century*. Redigert av Peter H. Merkl og Leonard Weinberg. Storbritannia: Frank Cass publishers, 2003.

⁴⁷ Tolz, *Right-Wing Extremism in Russia: The Dynamics of the 1990s*, 256.

⁴⁸ Tolz, *Right-Wing Extremism in Russia: The Dynamics of the 1990s*, 257.

⁴⁹ Laruelle, *Russian Eurasianism*, 110.

⁵⁰ Nr1 (1994): Nr Skole, Fascisten Sjirinovskij.

<http://www.nrk.no/skole/klippdetalj?topic=nrk:klipp/281829> hentet 15.11.2015, sendt 27 januar 1994.

Hva kjennetegner et nasjonalistisk, høyrevridd og ekstremistisk parti i Russland? I følge Tolz⁵¹ kan man sette følgende kriterier for dette:

- 1) *An anti-systematic nature of a group or movement and a particular ideology...*
- 2) *An extremist right-wing ideology, above all, includes national chauvinism, i.e. complete substitution of rights of individuals to the interest of the 'constructed' nation, propaganda, of discrimination of individuals on the grounds of nationality, religion, sexual preferences etc., and complete rejection of democratic institutions and practices. Most extremists groups have a strong leader at the helm and strive to set up paramilitary organizations to practice violence against those who they perceive as enemies of the nation."*

I denne teksten møter vi også på det nasjonalbolsjevistiske partiet, og for å forstå hva denne ideologien er la oss dele opp ordet. Dansk ordbok definerer det slik: *"bolsjevikkernes ideologi, der bl.a. byggede på den opfattelse at en stærk elite skulle stå i spidsen for den revolutionære omvæltning af samfundet"*⁵²

Bolsjevikene var medlemmer av Vladimir Lenin (eller Vladimir Ilitsj Uljanov) sitt parti det Russiske sosialdemokratiske arbeiderparti, og navnet kommer av en avstemning over hvorvidt partiet skulle gå inn for å bli en paramilitær organisasjon kontrollert av en liten komite eller ei – og dette forslaget vant. Bol'se (больше) betyr 'mer', eller i dette tilfellet 'flertall'. I mars

⁵¹ Tolz, *Right-Wing Extremism in Russia: The Dynamics of the 1990s*, 258.

⁵² *Bolsjevisme*: Den danske ordbok. Hentet fra: <http://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=bolsjevisme> hentet 19.11.2015.

1918 skiftet partiet navn til det Russiske kommunistparti⁵³. Nasjonalbolsjevisme er altså en kombinasjon av bolsjevismen og nasjonalismen.

Store norske definerer populisme og nasjonalisme slik:

“Populisme er en betegnelse på en ideologi, strategi eller kommunikasjonsform som appellerer til "folket", som motsetning til "eliten". Populisme er blitt knyttet til både venstreorienterte og høyreorienterte partier, samt sentrums- og bondepartier...”⁵⁴

«Nasjonalisme er både en følelse og tilhørighet mennesker kan ha og en politisk ideologi. Det er likevel klart at de to henger sammen...”⁵⁵

Disse var Russlands Liberaldemokratiske Parti (LDPR -Либерально – демократическая партия России) ledet av Vladimir Zhirinovskij, hvis navn er misforstående da partiet egentlig er et ultranasjonalistisk parti skapt av KGB og Russlands Nasjonale Enhet (Русское национальное единство) som er en neo-nazistisk og para-militær organisasjon hvis medlemmer består for det meste av unge menn, og som er ledet av Aleksandr Barkasjov. De to neste partiene, Russlands Føderale Kommunistiske parti(Коммунистическая партия Российской федерации) ledet av Gennadij Ziuganov og Det Nasjonale Bolsjevikpartiet som er ledet av Edvard Limonov er partier som Dugin har vært i direkte kontakt med, enten med lederen av partiet eller å lede partiet selv, som i tilfellet med det Nasjonalbolsjevistiske partiet som Dugin og Limonov startet sammen, og som ble ledet av Dugin fra 1993 til 1998. Det Nasjonalbolsjevistiske partiet var i følge Umland⁵⁶ hadde sitt intellektuelle og kulturelle klimaks fra sent 1996 til 1998. Dugin og Gennadij Ziuganov stiftet bekjentskap mellom 1990-

⁵³ Bolsjeviker. (2015, 19. oktober). I Store norske leksikon. Hentet 18. november 2015 fra <https://snl.no/bolsjeviker>.

⁵⁴ Ravik Jupskås, Anders. (2014, 31. oktober). Populisme. I Store norske leksikon. Hentet 18. november 2015 fra <https://snl.no/populisme>.

⁵⁵ Nasjonalisme. (2015, 20. mai). I Store norske leksikon. Hentet 18. november 2015 fra <https://snl.no/nasjonalisme>.

⁵⁶ Umland, *Post-Soviet "Uncivil Society" and the rise of Aleksandr Dugin*, 49.

1991 når Dugin startet sitt eget forlag og Senteret for Meta-strategiske studier⁵⁷. Forholdet mellom Ziuganov og Dugin pekes på av Marlene Laruelle å være et ensidig forhold, at Dugin skal ha inspirert Ziuganov til tross for at denne får kritikk hos Dugin⁵⁸. Ved valget i 1993 fikk LDPR 59 av de 225 setene.

I følge definisjonen av ekstremistiske grupper, er LDPR en ekstremistisk organisasjon hvis leder har gått foran for ekspansjon utover Russlands eksisterende landegrenser – nærmere bestemt å gjenopprette Sovjetunionen men denne gangen å inkludere Polen i tillegg. For å oppnå dette målet viser de ingen skrupler til å bruke makt, og viser også anti-semittiske tendenser, xenofobi og andre former for intoleranse. Partiet har vært representert i Dumaen siden 1993. Et annet parti, CPRF kan også klassifiseres under denne paraplyen med sin politikk som ønsker å gjenopprette Sovjetunionen. Partiet var originalt et parti tilhørende på venstresiden i russisk politikk, men er påvirket av høyrepolitisk retorikk. Lederen for partiet Gennadij Ziuganov nekter for at det finnes en egen Ukrainisk og Hviterussisk identitet som skiller seg fra den russiske. Videre mener han at Gorbatsjovs perestrojka reformer var et amerikansk påfunn for å svekke Russland, og at Russland har mange interne og eksterne fiender. Aleksandr Dugins ideologi og senere politiske parti kan også klassifiseres som et ekstremistisk parti, da det ønsker å skape en eurasiske verdensorden som strekker seg fra Dublin til Vladivostok⁵⁹, med interne akser mellom hovedstader og med Moskva som skal lede an i en kamp mot den Amerikanske stormakten. På bakgrunn av disse aksene kan han også legitimere kontakt med likesinnede i Frankrike og Tyskland, samt Russlands tidligere fiender som f.eks Japan.

Den tredje og fjerde utviklingsfasen varte fra 1993-1999 i følge Sakwa⁶⁰ at landet fikk en ny konstitusjon og man fikk utført et valg 12. desember 1993 hvor det stilte flere partier til valg. I løpet av denne perioden slo også flere små partiers seg sammen til større, og man fikk et mer

⁵⁷ Laruelle, *Russian eurasianism*, 109.

⁵⁸ Laruelle, *Russian eurasianism*, 127.

⁵⁹ Tolz, *Right-Wing Extremism in Russia: The Dynamics of the 1990s*, 260

⁶⁰ Sakwa, *Russian politics and society*, 129.

profesjonelt valgkamp apparat som skulle sikre politisk seier⁶¹. Likevel var ikke valgresultatet et legitimt valg, da dette ble avholdt før forsamlingen ble konstituert⁶².

I 1995 og 1996 var det to viktige valg til det politiske Russland⁶³, det første valget var til Statsdumaen (Gosudarstvennaja Duma - Государственная Дума) som siden 1993 er det laveste kammeret i den russiske Nasjonalforsamlingen med 450 seter, og velges med direktevalg for fire år⁶⁴. Det andre valget var valget til presidentembetet i Russland. Boris Jeltsin (1931-2007) var blitt valgt til president i den Russland Føderasjonen i 1991 for en 5-års periode, og han kalte inn til et nytt valg som skulle avholdes i desember 1995 og juni 1996. Det første valget var til Dumaen og det andre til presidentembetet. I forkant av dette valget i desember 1993 hadde Jeltsin og hans parti ikke klart å fått nok seter i Dumaen til å få støtte for sine politiske ønsker. Utifra dette ønsket man å opprette et «party of power»⁶⁵, som skulle hindre opposisjonen i å få en reell makt. På en pressekonferanse i 1995 annonserte Jeltsin at et parti skulle være et høyrepolitisk parti og et skulle være et venstrepolitisk parti, og sammen kunne disse få mer enn halvparten av stemmene i Dumaen. Ved valget til Dumaen i 1995 fikk Zhirinovskijs parti LDPR og Gennadij Ziuganovs CPRF henholdsvis 11,1 % og 22,3 av stemmene⁶⁶. Ved presidentvalget i 1996 ble Jeltsin igjen valgt til president, men denne gangen var det to faktorer som var forskjellige fra hans forrige valgssuksess. Den ene av disse var det russiske folkets behov, og det andre var at siden 1993 hadde Jeltsins helse skrantet. Russerne ønsket ikke en uregulert markedsøkonomi og en kapitalistisk tilskaffelse av materielle goder som de mente var en pirat verdig, ei heller en totalitær kommunisme. Lenge så det ut til at Ziuganovs parti kom til å vinne, men Jeltsin gikk av med seieren med 53,7% av stemmene, mens 40,4% gikk til Ziuganov. Prosentmessig er det et bra tall, men meningsmålingene viste at folket hadde stemt på det minst verste alternativet⁶⁷. Etter valget i 1996 var Jeltsins styre i praksis et oligarki da han hadde vært mye syk, og en rekke

⁶¹ Shiraev, *Russian government and Politics*, 159.

⁶² Medvedev, Roy. *Post-Soviet Russia – A journey through the Yeltsin era*, 203. New York: Columbia university press, 2000.

⁶³ Medvedev, *Post-soviet Russia*, 203.

⁶⁴ Holm-Hansen, Jørn. (2013, 2. august). Statsdumaen. I Store norske leksikon. Hentet 17. november 2015 fra <https://snl.no/Statsdumaen>.

⁶⁵ Medvedev, *Post-soviet Russia*, 205.

⁶⁶ Medvedev, *Post-soviet Russia*, 210 og 212.

⁶⁷ Medvedev, *Post-soviet Russia*, 223.

personligheter innenfor Russlands næringsliv bekledd sentrale stillinger i statsmakten⁶⁸. I 1997 ble Dugins andre bok *Osnovi geopolitiki* gitt ut, og han fikk sitt eget timeslange radioprogram kalt *Finis Mundi*⁶⁹. Utgivelsen av denne boken var et vendepunkt for Dugin, da han gjennom boken fikk kontakt med viktige personer innenfor den parlamentariske strukturen i Dumaen.

I 1998 satt Jeltsin enda i presidentembetet, men dette året kom et børskrakk som hadde en sterk innvirkning på Russlands økonomi og i en periode var landet ute av stand til å betale gjelden sin. Kort oppsummert var Jeltsin sin andre presidentperiode en tid preget av eliter som befant seg nært Kremlin styrte landet på uoffisielt vis, og dette svekket myndighetenes evne til å yte nødvendige tjenester til sine borgere. Det faktum at Jeltsin lot sin nærmeste krets delta i viktige beslutninger skapte et korrumpert samfunn som heller verdsatte personlige relasjoner enn lover og regler. Situasjonen var altså slik at det var et sterkt behov for et politisk scenskifte, og det måtte en god politiker og en handlingens personlighet til for å få landet på rett kjøll igjen. Vladimir Vladimirovitsj Putin ble valgt som president 31. november 1999. Mye av Putins popularitet skyldtes at Putin hadde flaks når han fikk makten, da økonomien var på bedringens vei og oljeprisen var høy⁷⁰. Putins politikk ble referert til som den «tredje vei», og denne veien innebar blant annet et oppgjør med oligarkiet og en strengere håndheving av lovene. Han gjorde også tiltak for å styrke presidentens makt, og fjernet en del av den regionale og føderale makten.

I 2001 opprettet Dugin sin Eurasiske bevegelse som åpent henvendte seg til Putin for at de samlet skulle delta i det neste valget i Russland som en koalisjon⁷¹ og i det påfølgende året ble

⁶⁸ Hønneland, Geir og Jørgensen, Jørgen Holten. *Moderne Russisk politikk – en innføring i Russlands politiske system*, 35. Bergen:Fagbokforlaget,2006.

⁶⁹ Laruelle, *Russian Eurasianism*, 107.

⁷⁰ Hønneland og Jørgensen, *Moderne russisk politikk*,36.

⁷¹ Laruelle, *Russian eurAsianism*, 111.

bevegelsen omgjort til et politisk parti. I 2005 kom partiprogrammet ut, og dette blir analysert senere i oppgaven.

3. Bakteppet – Russisk historie

3.1 Russisk nasjonal identitet

Denne oppgaven tar for seg Aleksandr Dugin og hva han er påvirket av, men den redegjør også for den historiske retningen eurasismen, som Dugin bygger sin neo-eurasisme på. Eurasismen ser på det russiske folk som en eurasisk enhet og bygger sin etnos på dette. De blir ansett som et folkeslag med en felles historisk, språkmessig likhet og like kulturer. Ut i fra dette er det viktig å vite litt om den nasjonale identiteten i Russland og den historiske herkomsten til nettopp denne nasjonaliteten. Samtidig er det ikke helt korrekt å si nasjonaliteten i entall, da det dreier seg om flere ulike kulturelle, språklige og historiske nasjonaliteter.

I dette kapittelet skal jeg snakke om Ukrainisk, Hviterussisk og Russisk historie og identitet. Som påpekt i innledningen mener Laruelle (2001) og Umland (2007) at Dugin er påvirket av nasjonalistisk tankegang, og at Russland og Eurasia står ovenfor en ”homogeniserende makt”, altså USA eller den ”Atlantiske Verdensordenen” (Shekovtsov 2009), og i Dugins to publikasjoner som omtales i denne oppgaven må Russland for det første ha kontroll på sine landegrenser, og i utkanten av disse (som Dugin kaller Rimland). For det andre må de slå seg sammen med andre land som har en lik kultur og etnisitet som de selv for å fungere som en motpol til ”det Amerikanske kulturhegemoniet”. Det er her denne korte historiske redegjørelsen for identitet i Russland og den tidligere Sovjetunionen kommer inn da russere, ukrainere og hviterussere deler en felles fortid både når det kommer til språk og kultur. Hansen (2014) sier at de tre språkene (russisk, ukrainsk og hviterussisk) stammer fra den samme historiske språkgren, nemlig den østslaviske, men at språkene bevegde seg fra hverandre på 1600-tallet. I følge store norske leksikon er Ukrainisk det offisielle språket i Ukraina, men russisk er også mye brukt⁷². I Hviterussland har hviterussisk vært offisielt språk

⁷² Bukkvoll, Tor & Paulsen, Martin & Thuesen, Nils Petter. (2015, 16. juli). Ukraina. I Store norske leksikon. Hentet 13. november 2015 fra <https://snl.no/Ukraina>.

siden 1990, men i 1995 fikk russisk samme stilling⁷³. På bakgrunn av Dugins publikasjoner og hans tidligere tilknytninger til nasjonalistiske partier i Russland er det derfor nødvendig å se kort på utviklingen av den russiske, ukrainske og hviterussiske kulturene. Essensen av spørsmålet om Russernes, Ukrainernes og Hviterussernes identitet ligger i den identiteten folket har assosiert seg selv med og det de har blitt kalt av myndighetene.

Dannelsen av den første politiske ordningen som likner en stat (Opeide, 2009:7), Kievskaja-Rus' eller Kiev-Rus' som varte fram til det 11 århundre. I år 1015 var det fire byer i Kiev-Rus', Kiev, Galitsj-Volynia, Novgorod og Vladimir-Suzdal. Kiev utviklet seg etter hvert til å bli forgjengeren til det Kiev vi kjenner i dag, og Vladimir Suzdal utviklet seg til å bli Moskva. Etter at Kiev-Rus' gikk i oppløsning på grunn av at landet hadde vokst seg for stort til at den gjeldende klanen klarte å holde kontrollen over hele landområdet, og dette var på grunn av flere faktorer men den viktigste var at arverekkefølgen ikke fulgte primogenturet (at eldste sønn arver sin far), og at arven kunne gå både vannrett og loddrett⁷⁴. Etter at mongolene tok over Vladimir-Suzdal, og innsatte Aleksandr Nevskij som storfyrste i 1252, fortsatte byen å vokse uavhengig av Kiev, og de to byene gikk i forskjellig retning utviklingsmessig sett. På denne tiden som heretter referes til som tsartiden og senere i sovjettiden ble ukrainere og hviterussere ansett som like, og man behandlet de to forskjellige kulturene deretter⁷⁵. Det har også vært en tanke om at de etniske Russerne var kulturelt overlegne sine slaviske brødre, ukrainerne og hviterusserne.

Til tross for tanken om at "Storrusserne" var overlegne russerne og ukrainere, hadde de flere fellesnevnerer som brukes for å bestemme nasjonal identitet. Kolstø (1999) på at mulige likheter kan være et felles språk, historie eller religion. Han peker likevel på at den sterkeste og viktigste brikken er en felles nasjonal historie, med et innhold som strekker seg fra felles opplevelser av både gleder og sorger – på bakgrunn av historiske hendelser⁷⁶.

⁷³ Hviterussland. (2015, 12. juni). I Store norske leksikon. Hentet 13. november 2015 fra <https://snl.no/Hviterussland>.

⁷⁴ Opeide, Gunnar. *Fra Rjurik til Gorbatsjov*, 9.

⁷⁵ Kolstø, Pål. *Nasjonsbygging – Russland og de nye statene i øst*, 235. Oslo: fagbokforlaget, 1999.

⁷⁶ Kolstø, *Nasjonsbygging – Russland og de nye statene i øst*, 58.

Szporluk⁷⁷(2000) trekker fram religion som en viktig del av identitet hvor han sier at Russland først og fremst var ortodokst og ikke russisk. Samtidig så ser man sterke band mellom ortodoksien og det russiske, selv om det finnes nasjonale versjoner av ortodoksien som for eksempel ukrainsk-ortodoksi, serbisk-ortodoksi og gresk ortodoksi. Samtidig så kan ikke denne brikken i identitetspuslespillet tilegnes overlegenhet over de andre brikkene. På tross av dette trekker Martin⁷⁸ fram at det var to ting i Kiev-Rus' historie som hadde vært definerende for utviklingen, Rjurik dynastiets utvikling og den Ortodoks-kristne kirken som hadde hovedsete i Kiev. I Russlands tilfelle så er identitet dette puslespillet igjen, men brikkene i puslespillet består denne gang av historiske hendelser som har påvirket landets identitet.

På bakgrunn av denne historiske utviklingen av de fire forskjellige byene, kommer vi til kjernen i identitetsspørsmålet. Både Russland og Ukraina sier at deres historiske hovedstad er Kiev, men som Hansen⁷⁹(2014) strides de respektive landene i fra hvilken by utviklingen kom ut av, de russiske historikerne mener at Vladimir-Suzdal(dagens Moskva) var maktens bolig, mens ukrainerne mener at Kiev var landets hovedstad. Denne historiografiske uenigheten, som er en uenighet mellom russiske og ukrainske forskere. I tillegg til dette kommer tankegangen om ukrainere og hviterussere som ”yngre brødre” av ”storrusserne” eller ”The Great Russian” som Moss⁸⁰ sier at giftemålet mellom russere og de finsk-ugriske gruppene var bakgrunn for.

Vi kan altså konkludere med at til tross for at Kiev og Vladimir-Suzdal ble skapt med den samme historiske bakgrunnen var det flere forskjellige grunner til at de skilte retning fra hverandre. På grunn av rikets store geografiske utstrekning var det vanskelig for et overhode å holde makten, og det ble rivalisering mellom de to ulike byene etter hvert som familietreet økte, og makten bevegde seg både vannrett og loddrett. Språket var en felles faktor fram til år 1600, men etter dette utviklet det seg et eget ukrainsk og hviterussisk språk. Den mest sentrale

⁷⁷ Szporluk, *Russia, Ukraine and the Breakup of the Soviet Union*, 231.

⁷⁸ Martin, Janet. *North-eastern Russia and the Golden Horde(1246-1359)*. I *The Cambridge history of Russia from early Rus' to 1689*. Volume 1.Redigert av Maureen Perrie,127. Cambridge, Storbritannia: Cambridge university press, 2006.

⁷⁹ Hansen,Arve. *Majdan 2013-2014. Plassen, protestene, drivkreftene*. Masteroppgave. Universitetet i Tromsø, 2015.

⁸⁰ Moss, *A history of Russia*,59.

faktoren for identitet er som Kolstø sier en felles opplevelse av historiske hendelser som gjør at man står samlet som en nasjon, og på grunn av de forskjellige faktorene som pekt på her, språk, religion, geografiske fordeler(og som følge av det, handel) og i og med at byene har utviklet seg i forskjellig retning fra hverandre kan man si at man må gå lengre tilbake i tid for å finne en felles kultur og identitet.

3.2 Religion i Russland

En viktig faktor i identitetsdannelse er religion, og derfor har jeg valgt å redegjøre kort for den ortodokse kirkens historie i Russland og om denne har påvirket Russlands og etniske russeres tanker omkring egen rolle i forhold til de andre landene. Religionen er også viktig fordi den legger grunnlaget for en rekke ideologiske retninger i 1840-årenes Russland, nemlig de slavofile, de vestligvendte og pan-slavistene. Dette fordi disse tre grupperingene hadde forskjellig tilnærming til den ortodokse kirken, og som Opeide påpeker så hadde det faktum at Russland ble kristnet fra det greske Bysants istedenfor Roma en viktig betydning for Russlands forhold til Vesten⁸¹.

For å forstå hvorfor det oppsto en diskusjon om Russlands veivalg mellom Øst og Vest tar jeg leseren tilbake med til 1500-tallets Russland. I følge Moss⁸² anså Moskva seg selv som hovedsetet for den kristne sivilisasjonen, og forsøkte også å kontrollere religionen og kulturen gjennom Storfyrstedømmet Moskva (som besto av byene Novgorod, Vologda, Smolensk, Ryazan og Suzdal, samt det som i dag er Kola-halvøyen og lengre østover). Allerede i det 17-århundre var det økende utenlandsk påvirkning, og dette var grunnet Russlands økte ekspansjon gjennom nettopp den religiøse påvirkningen fra de mer vestligvendte ukrainske landene. Nøkkelen til dette lå i hvordan religionen ble utøvd fordi den ukrainske ortodoksien skilte seg litt fra den russisk-ortodokse. Den daværende russiske patriarken, patriark Nikon ønsket en lik praksis for alle utøvere av ortodoksien. For å oppnå dette valgte han å se mot Ukraina og gudstjenestene der. Det patriarken ikke tok med i beslutningen sin, var at i de ukrainske kirkene hadde Polen påvirket liturgiske spørsmål.

⁸¹ Opeide, Gunnar. *Fra Rjurik til Gorbatsjov*, 13.

⁸² Moss, *A history of Russia*, 205.

Den ortodokse kirken i storfyrstedømmet Moskva ønsket kontroll over de troende, og det rådet en tanke om at de var hevet over alle andre med tanke på religion og kultur, et syn som ofte kom i konflikt med vestlige og andre ortodokse menigheter. Fram til 1589 var Moskva styrt av den greske patriarken i Konstantinopel, men så fikk Moskva egen patriark noe som endret maktforholdet mellom den russisk-ortodokse og den gresk-ortodokse kirken. Dette var startskuddet på den russisk-ortodokse kirkens grandiose tanker om sin rolle i det russiske samfunnet.

Patriarken fra Konstantinopel erklærte også at:

*”Your great Russian Tsardom, the third Rome, surpasses all in Piety; you alone in the universe are referred to as the Christian Tsar”.*⁸³

Kirken anså altså seg selv som hegemon, og det var tette bånd mellom kirken og staten fordi statens kontroll over folket sitt gikk delvis gjennom kirken. Viljen hos folket til å følge kirken var delt mellom befolkningen. La oss se videre på religionens status quo i Russland i det 18 århundre, Russland hadde vært gjennom statsoverhoder som ønsket og var opptatt av vestlig innflytelse, samtidig som det hadde vært en splittelse i kirken innenfor kirkens veivalg, som igjen hang sammen med den ekspansjonen Russland gikk i front for. Denne ekspansjonen førte med en svekkelse av den russiske kirken, fordi religionen ble blandet med den religionen fra andre baltiske land. På tross av alle disse reformene og forandringene sto ortodoksien fortsatt sterkt i Russland, og da spesielt utenfor de store byene. Hvis man skal trekke fram en faktor som bidro til svekkelsen av det ortodokse, var det den interne splittelsen i kirken som hadde skjedd, og framveksten av nye religioner. Til tross for at det russiske folk sto sterkt i sin religion, var det ikke til å unngå at det dukket opp diskusjoner og tanker blant folket om det veivalget Russland sto ovenfor.

⁸³ Moss, *A history of Russia, volume 1: to 1917*, 207.

3.3 Russisk idehistorie - De slavofile og de vestligvendte i 1840 tallets Russland

I det neste kapittelet skal jeg redegjøre for tre idehistoriske retninger som er viktig for å forstå Aleksandr Dugins neo-eurasisme da det alltid har vært et tilbakevendende tema hvilken vei Russland skal vende seg, og utifra dette spørsmålet kommer gruppene zapadnikene – de vestligvendte (zapad betyr vest på russisk), de slavofile og eurasistene.

I Russland i 1840 årene var det en diskusjon om Russlands framtid, og i denne debatten deltok de slavofile og de vestligvendte. De slavofile personlighetene som var: Ivan Kireevskij(1806-1856), Aleksej Khomjakov(1804-1860), Konstantin Aksakov(1817-1860) og Jurij Samarin(1819-1876). I motsatt ende av diskusjon var de vestligvendte: Mikael Bakunin(1814-1876) som tok over stafettpinnen fra Stankevitsj når sistnevnte flyttet utenlands. Han var i selskap med Vissarion Belinskij(1811-1848) og Aleksandr Herzen (1812-1870). Den slavofile ideologien var basert på at Russland og russere hadde en særegen rolle, og at det var en iboende kraft hos de som ikke var blitt virkeliggjort i Russlands historie til nå. Liknende tankegang kan vi finne hos Dugin i hans publikasjon fra 1993, *Giperborejskaja teorija* hvor han sier at den nordlige rasen (Hyperboreerne) har en hellig og ren urreligion i seg⁸⁴. En annen indre kraft hos det russiske folket er i følge de slavofile den evnen folket har til å leve sammen i et samfunn basert på religion og russiske tradisjoner, og som en motpol til dette staten som lovgivende og makthavende ansvarlig for samfunnet, en såkalt utenfra påvirkning av mennesket.

Kjernen i de slavofiles politikk var Russlands forhold til Vest-Europa⁸⁵, og det som var essensielt for de slavofile var Peter I og Katarina II sitt nevnte forhold til den vestlige opplysningstidens spredning av opplysningstidens tanker om universet, religion og menneskeheten. I sammenheng med dette finner vi også Kireevskijs uttalelser om sammensetningen av Vest Europa, og i følge han besto Europa av følgende: kristendommen, ødeleggelsen av det romerske riket som følge av en rekke invasjoner og den klassiske arven fra det romerske riket. Den klassiske arven som det snakkes om her, referer til det faktum at Russland ble kristnet fra Konstantinopel og etter hvert knyttet til tsardømmet som følge av de

⁸⁴ Dugin, Aleksandr Gelievitsj. *Giperborejskaja teorija, III*. Moskva: Arktogaia forlag, 1993.

⁸⁵ Walicki, *A history of Russian thought from the Enlightenment to Marxism*, 93.

nevnte reformene som patriark Nikon foretok på 1500-tallet. Adskillelsen som skjedde fra den romerske bysantinske kirken da fyrst Vladimir I ble kristnet, regnes også som et viktig moment som skiller den russisk-ortodokse kirken fra den bysantiske. Dugins eurasiske verdensdel, Hyperborea bygger i følge Dugin på det gamle romerriket, fordi Russland ble kristnet fra Konstantinopel som var hovedstaden i Romerriket fra år 330 f.Kr.

Peter I (1682-1725), også kjent som Peter den Store og hans reformer er et tema som er et sentralt tema både for de slavofile, vestligvendte, eurasistene og Dugin. Dugin behandler temaet i *Osnovi geopolitiki* (1997), og hos Dugin refereres dette til som en splittelse av Russlands historie og at Peters reformer har påvirket den russiske ortodoksien negativt.⁸⁶ Russland før reformene hadde mente de slavofile at hadde vært et godt og fredelig samfunn å leve i, et samfunn hvor det eksistere fred og fordragelighet og med å legge kirken under staten hadde Peter ødelagt dette samfunnet⁸⁷.

Det synet de vestligvendte hadde på Peter den Stores reformer var helt motsatt av de slavofile, de vestligvendte og Belinskij mente at innflytelsen fra tartarene under tartaråket i årene 1237 - 1241 var grunnen til den undertrykkelsen av kvinner, måten rettstaten fungerte på og kirkens rolle, og omkring den igjen religiøs fanatisme og fremmedhat. De vestligvendte så det slik at den asiatiske påvirkningen bare påførte Russland uvitenhet og usiviliserte metoder.

En annen uenighet mellom de vestligvendte og de slavofile var betydningen av enkeltmenneskets frihet og fellesskapstanken. De vestligvendte mente at Russland før Peter var et land uten rom for forandring, og ei heller fornuftig og rasjonell tankegang samt individets rolle i samfunnet. Hos de slavofile var det motsatt, da de mente at den vestlige opplysningetidens tanker om enkeltmennesket og ikke felleskapet var skadelig for Russland. Isteden la de slavofile vekt på obschinaen (det russiske landsbyrådet, også kjent som mir') og det russiske samfunnet, og hvordan mir' fungerte som en stabiliserende faktor, som for øvrig i

⁸⁶ Dugin, Aleksandr Gelievitsj. *Osnovi Geopolitiki*, 395. Moskva: Arktogaia forlag, 1997.

⁸⁷ Nistad, Bjørn. *Russisk politisk idehistorie fra opplysningstiden til i dag*, 70. Oslo: Solum forlag, 2004.

følge Berdjajev⁸⁸ ble ansett som en motpol til den vestlige individualismen (som ble dyrket av de vestligvendte.

Oppsummert så mente altså de slavofile at fellesskapet lå til grunn for Russlands framtid, og dette skulle styrkes ved hjelp av den ortodokse kirken som fortsatt var upåvirket av det vestlige tankegodset i følge de slavofile.

Om dette sier Khomjakov: *An individual can comprehend the truth only insofar as he is united to the Church in loving fellowship and thus becomes an organ of a consciousness transcending the individual (sobornost', soznaniia). Thus, truth which is "seemingly accessible to only a few, is in fact created and shared by all.* ⁸⁹

Som vi har sett var essensen i uenighetene mellom de slavofile og de vestligvendte om enkeltmenneskets frihet, da de slavofile mente at det var bedre for Russland å fortsette med dyrking av enheten av folk i det russiske samfunnet kontra enkeltmennesket som de vestligvendte verdsatte. Bjørn Nistad sier at friheten hos enkeltmennesket ble hos de slavofile sett på noe skadelig for det russiske felleskapet, og som måtte holdes unna nevnte felleskap⁹⁰.

Forholdet mellom Dugin og de slavofile arter seg slik at både Dugin og de slavofile er enige om en iboende kraft i folket, om dette folket er russere eller hyperboreere. Denne kraften kommer i følge Dugin i fra gud, som også er en viktig personlighet hos de slavofile. De slavofile mener at at det russiske samfunnet som er bygd på felleskapstanker og den russiske miren må bestå, og ikke la seg ødelegge av den vestlige individstanken.

⁸⁸ Berdjajev, Nikolaj. *Den Russiske Ide*, 82.

⁸⁹ Walicki, Andrzej. *A history of Russian thought from the Enlightenment to Marxism*, 103.

⁹⁰ Nistad, *Russisk politisk idehistorie fra opplysningstiden til i dag*, 64.

La oss bevege oss videre i den russiske idehistorien, hvor nestemann ut er pan-slavismen. De tre mest kjente pan-slavistene er Nikolaj Danilevskij(1822-1885) som er den vi skal ta for oss mest her, Konstantin Pobedontsev(1827-1907) og Konstatin Leontiev(1831-1891). La oss begynne med Nikolaj Danilevskij, som anses som grunleggeren av den pan-slavistiske teorien, selv om det var Ivan Aksakov, den kjente slavofile som var den mest aktive som Walicki bemerker⁹¹. Danilevskij er mest kjent for sin bok *Russland og Europa*, første gang utgitt i 1869.

Mange av Danilevskijs ideer var i utgangspunktet slavofile, hvilke ideer det var skal jeg komme tilbake til men det som gjorde han at hører hjemme hos pan-slavistene var at han brukte disse ideene på nye måter. Som leseren har sett, så handler alle disse ulike politiske idehistoriene om måten man tolker historien på, og hos Danilevskij ser Russlands historiske mål, hos de slavofile var dette en sterk kirke, med påfølgende fokus på det ortodokse og det russiske (bonde)samfunnet med de sosiale ordningene dette førte med seg. For Danilevskij og de pan-slavistiske tilhengerne var det viktigste målet for Russland å innse at de selv ikke tilhørte Europa, og skape en sterk stat sammen med de sine slaviske brødre.

Danilevskij hadde en bakgrunn fra naturvitenskapen fra universitetet i St.Petersburg, hvor han påbegynte studier i 1842. I St.Petersburg blir han medlem av Petrasjevskij-kretsen⁹², som etter hvert blir offentliggjort og flere av medlemmene blir sendt til arbeidsleirer i Sibir.

Opplevelsen beskrives av Nistad⁹³ som et vendepunkt i Danilevskijs liv. Danilevskijs bakgrunn fra naturvitenskapen kommer klart til uttrykk i hans kategorisering av menneskene basert på kultur og historie. For Danilevskij er disse typene som følger: den egyptiske, den kinesiske, den assyrisk-babylonsk-fønikiske, kaldeiske eller gammelsemittiske, den indiske, den iranske, den hebraiske, den greske, den romerske, den nysemittiske eller arabiske, den germansk-romanske eller europeiske og eventuelt den mexikanske og peruanske⁹⁴. Videre

⁹¹ Walicki, *A history of Russian thought from the Enlightenment to Marxism*, 291.

⁹² Petrasjevskij-kretsen var en gruppe russiske intellektuelle som diskuterte russisk politikk, samfunnsliv og andre relevante temaer. Gruppen besto av studenter, lærere, folk med tilknytning til militæret og staten. Dostojevskij, Mikhail Petrasjevskij og Nikolai Danilevskij var blant medlemmene, totalt var det over 40 stykker som var medlemmer.

⁹³ Nistad, *Russisk politisk idehistorie fra opplysningstiden til i dag*, 183.

⁹⁴ Nistad, *Russisk politisk idehistorie fra opplysningstiden til i dag*, 91.

deler Danilevskij land inn i grupperingen basert på deres utvikling, og graden av kontakt de har hatt med andre land. Utifra dette blir grupperingene som følger, isolerte land og ikke-isolerte land. Basert på en syklisk tankegang om lands tilblivelse og tilintetgjørelse, med bakgrunn i historiske og kultur-baserte hendelser ser Danilevskij på historien som at stater utvikling overlapper hverandre, at et lands forandring eller opphøring legger grunn til for andre lands utvikling og opprettelse. På denne måten foregår hans sykliske tenking omkring historien, når noe svinner hen skapes noe annet.

Kulturhistorien ligger altså til grunn for den pan-slavistiske retningen men hvordan ser pan-slavistene for seg Russlands framtid? For pan-slavistene er målet å skape en mektig russisk stat, og måten det skal foregå på er ved å vende seg bort fra Europa, og med dette innse sin egen slaviske identitet, og ut ifra dette utvikle seg som land og fungere som en motpol til vesten. Danilevskij ser for seg at et felles Russland og andre baltiske land skaper en ny kulturhistorisk gruppering, som altså blir den ellefte i rekken. I pan-slavismen finner vi også kommentarer på det vestlige individet, og Danilevskij mener at det slaviske folks forståelse ovenfor andre kulturer⁹⁵, er dette den beste løsningen for å forene det slaviske folket. Dette individet hos pan-slavistene henger sammen med den slavofile tankegangen om samme tema, at det som burde stå høyere er ortodoksien og det russiske bondefelleskapet som begge er tegn på at Russland og slaverne kan oppnå store ting for sitt land og sitt folk. Individets rett og rolle i de vestlige landene fremstilles som hovedgrunnen til alt som går galt i Europa – deriblant krig. Han sier videre at europeerne og slaverne er som to forskjellige poler, det ordet som passer best til å beskrive slaverne er fredelige. Han trekker fram mir'en og obschinaen som grunner til at politiske partier ikke har noe fotfeste i det slaviske – fordi at man kunne løse problemer uten krig eller andre uenigheter⁹⁶. Svaret på alle problemer – både i fortid, fremtid og nåtid er altså den russiske/slaviske gjøremåten – og ikke den vestlige som kun fører til problemer. Danilevskij anså Europa som et ”sykt” land, smittet av en basill som kunne smitte Russland også, og hans medisin for dette problemet var ”ekklusivitet og patriotisk fanatisme”⁹⁷. For Danilevskij var målet for det slaviske folket skulle være en motpol til det vestlige, nærmere bestemt i en politisk tilknytning. De skal altså være kulturelt og politisk fri for tilknytning og påvirkning fra vesten, kun på denne måten kan den slaviske

⁹⁵ Walickij, *A history of Russian thought from the enlightenment to marxism*, 297.

⁹⁶ Nistad, *Russisk politisk idehistorie fra opplysningstiden til i dag*, 189.

⁹⁷ Nistad, *Russisk politisk idehistorie fra opplysningstiden til i dag*, 189.

kulturen blomstre og man unngår samtidig at den vestlige verden overtar for den russiske. Den slaviske delen av verden er altså nødt å eksistere for å unngå at den vestlige kulturen vokser seg for stor.

Hvordan ser Danilevskij for seg at dette skal fungere i praksis? Som nevnt må Russland og de andre baltiske landene seg selv i speilet og innse at de ikke er europeiske, og at Europa heller ikke ønsker de ”med på laget”, og utifra dette må de sammen med sine slaviske brødre utvikle en ny vei inn i framtiden.

Hvis man skal sammenligne Dugin og Danilevskijs pan-slavisme, så ser man at det er flere likhetstrekk. I teksten om de slavofile har jeg pekt på noen likhetstrekk mellom Dugin og de slavofile, men det eksisterer også likheter mellom pan-slavistene og de slavofile. Disse likhetene er ønsket om en sterk ortodoks kirke som grunnlag for den slaviske befolkning og fokuset på det russiske bondesamfunnets landsbyråd(mir’) som en grunnpilar i samfunnet. En fellesnevner for pan-slavistene og Dugin er at begge fokuserer på at Russland og det russiske folk må innse at de ikke er en del av Europa og heller slå seg sammen med stater som har fellesnevner som religion, kultur og tradisjoner – hos Dugin kommer dette fram i hans to publikasjoner Osnovi Geopolitiki og partiprogrammet til Den internasjonale eurasiske bevegelse sitt partiprogram hvor han tar til orde for en union mellom Ukraina, Hviterussland og Russland. I partiprogrammet kalles dette for den Eurasiske union, mens i Osnovi Geopolitiki framstilles det med et imperialistisk grunnlag.

3.4 Eurasismen i mellomkrigstiden 1920 -1938

For å forstå Aleksandr Dugins eurasisme, er det nødvendig å ta et tilbakeblikk på eurasismen slik den framsto i mellomkrigsårene. Jeg skal forsøke å få frem et mest mulig krystallisert bilde av datidens eurasisme, men denne retningen var en retning preget av indre motsetninger.

Grunnen til dette var at retningen ikke hadde en felles ideologisk plattform å hvile på og at det var et måte å se på verden på⁹⁸.

Eurasismen i mellomkrigstiden oppsto som et svar til datidens politiske hendelser som var Krimkrigen(1853-1856)⁹⁹, revolusjonen i 1917 og den russiske borgerkrigen som varte fra 1917-1922. Retningen oppsto blant de russiske emigrantene, det var altså en retning som ikke hadde tilhengere i Russland men kun utenfor landets grenser¹⁰⁰. De russiske emigrantene følte i tillegg ikke at de var velkommen i Vesten ei heller ikke i Russland. 1920-tallets eurasisme fremhever at Russland ikke tilhører den europeisk kultursfæren men heller har viktige historiske røtter i Asia.

I følge eurasismen har Russland potensiale til å ta en ledende rolle i verden og lede an i en annen utvikling enn den moderne vestlige, mer preget av åndelige verdier. I Russland i dag, og i Russlands historie har det alltid vært og er enda et viktig spørsmål hvilken retning landet skal vende seg mot.

Ideologisk sett sto eurasistene nærmere de slavofile enn de vestligvendte, dette fordi de bygget videre på den slavofile ideen om at en kultur ikke kan være global og kan uten videre eksporteres til et annet land. Den kulturen som det siktes til her er selvfølgelig den vestlige kulturen som de slavofile mente ble tilført det russiske samfunn ovenfra av Peter den Store. En viktig personlighet innenfor disse var Nikolaj Danilevskij og hans teori om de ulike kulturhistoriske typene, som han beskrev på bakgrunn av menneskehetens historie og kultur.

⁹⁸Laruelle, *Russian Eurasianism*, 21.

⁹⁹ Krimkrigen, krig som ble ført 1853–56 mellom Russland på den ene siden og Tyrkia med «vestmaktene» Storbritannia og Frankrike) og Sardinia på den andre. Foranledningen var en konflikt i det osmanske Palestina mellom ortodokse (støttet av Russland) og katolikker (støttet av Frankrike). Under press fra den franske keiseren Napoleon 3 avviste den osmanske sultanen Russlands fordring på protektorat over samtlige kristne i det osmanske riket. Den grunnleggende årsaken til krigsutbruddet var likevel først og fremst Russlands ønske om å gjøre Svartehavet til et russisk innhav og få fri adgang til Middelhavet. Krimkrigen var en av mange kriger mellom Russland og Tyrkia i denne perioden. Krimkrigen. (2014, 3. mars). I Store norske leksikon. Hentet 12. oktober 2015 fra <https://snl.no/Krimkrigen>.

¹⁰⁰ Nistad, *Russisk politisk idehistorie fra opplysningstiden til i dag*, 246.

For eurasistene var en slik assimilering av alle verdens kulturer ved kultureksport ikke liv laget, og de mente at man må anerkjenne Russlands euroasiatiske sivilisasjon som består av russere og tyrkiske folkeslag. Russland må finne sitt jeg, som i følge eurasistene betydde å vende ryggen til den vestlige kulturen og se mot øst. Sånnsett så er eurasismen ”den tredje vei” av disse retningene.

Eurasismen er altså en retning som tok Russlands forhold til Vesten, og landets historiske, geografiske og kulturelle særegenheter. Den klassiske eurasismen i mellomkrigstidens Russland skiller seg fra ny-eurasismen på den måten at de stammer fra forskjellige tidsaldre, med forskjellige kontekster. Alle disse forskjellige inkarnasjonene var og er tilpasset den tiden de ble skrevet i. De er også tilpasset varierende politiske kontekster og har forskjellige politiske og ideologiske agendaer, og av denne årsak er det umulig å se eurasismen ut i fra et sett med fellesnevnerne. Det eneste som kan sies å være noe alle versjonene har til felles er at de innehar en blanding av europeiske og asiatiske deler.

3.5 Sentrale eurasister på 1920-tallet

For å forstå mer om hva eurasismen på 1920-tallet besto av, la oss se nærmere på to sentrale aktører innenfor den eurasistiske retningen. Disse to er Nikolaj Trubetskoj og Petr Savitskij. Først ut er Trubetskoj, deretter følger vi på med Savitskij.

3.5.1 Nikolaj Trubetskoj

Trubetskoj var fra barneårene interessert i språk og mytologi. I ungdomstiden gjorde han sammenligninger med den paleo-asiatiske og de finsk ugriske språkgruppene, som knyttet disse mer til Østen enn til Vesten. Han var en aktiv deltaker i de lingvistiske grupperingene i Moskva, og hans deltakelse i disse foraene antydte hans interesse for disse temaene og hans framtidige eurasistiske politiske ståsted¹⁰¹. Trubetskoj var veldig kritisk mot Peter den stores reformer på 1700-tallet som gikk ut på å gjøre Russland mer vestligvendt. Det at Russland ble sett på som et imperie med det russiske folk som den dominerende folkegruppen var problematisk da ordet imperie var noe som ble innført av Peter den store¹⁰². Det synet man hadde på Russland på denne tiden var at deler av landet var europeisk, hvor man trakk skillet ved Uralfjellene på den østlige og vestlige delen. Han mente at disse to kulturene hadde smeltet sammen til en egen kultur – den eurasiske kulturen. Geografisk sett passet hans verdensbilde med det Russiske rikets grenser, unntatt de grensene opp mot Finland, de baltiske statene og Polen. Trubetskoj argumenterer for Russlands særegenheter ved å peke på den påvirkningen Asia har hatt for Russland. Han peker på en rekke faktorer innenfor religion, politikk og språk for å bevise at forbindelsene til øst var sterkere enn de til vest. Han argumenterer for at på bakgrunn av antropologiske forhold. Trubetskojs hovedverk ”Europa og menneskeheten - Европа и человечество”, omhandlet skillet mellom Russland og Europa. Han fryktet at Russland skulle ende opp som en koloni for Vesten og referert til som ”den tredje verden”, samt at Russlands arealer skulle utnyttes til fordel for vestlige interesser.

¹⁰¹ Laruelle, Marlene. *The Orient in Russian Thought at the Turn of the Century*. I *Russia between East and West – scholarly debates on Eurasianism*. Redigert av Dmitrij Shlapentokh. Nederland:Koninklijke Brill NV, 2007.

¹⁰² Bassin, Mark. *Classical Eurasianism and the Geopolitics of Russian Identity*. Hentet http://www.dartmouth.edu/~crn/crn_papers/Bassin.pdf 26.11.2015.

Revolusjonen i 1917 markerte en endring for det daværende russiske imperiet, og med dette var ikke Russland lengre en hegemonisk makt i det eurasiske verdenshjørnet. Trubetskoj ønsket å sette ord på hva den russiske staten var nå som det ikke kunne sies å være et imperium lengre. Tradisjonelt har russerne sett på seg selv som ”Storrussere” og herrer i eget land, men deres rolle var nå blitt redusert til en av de mange etnografiske gruppene Russland bestod av. Synet av Russland som en geografisk enhet var ikke lengre knyttet til de landområdene som tidligere hadde vært en del av det russiske imperiet. Trubetskoj ønsket at det territorielle området som imperiet Russland skulle holdes samlet, selv om dette ville bety at befolkningen som så på seg selv som ”Storrussisk” ville svekkes. Grunnen til at han mente dette var fordi regionen ikke kunne stykkes opp, men at den måtte ses på som en helhet. Det var nødvendig å se regionen som et eget geografisk, økonomisk og etnisk område – forskjellig fra både Europa og Asia¹⁰³. Av disse argumentene var det geografiske det som ble lagt mest vekt på. Trubetskoj mener at landets fysiske utforming har bidratt til historien ved at folks kulturer og leveområder smeltet sammen til et samlet Eurasia. Hvis en stat skulle levedyktig måtte denne bestå en prøve – og i Eurasias tilfelle måtte det være å legge til rette for politisk, kulturell og økonomisk enighet over hele området. Han hadde stor fokus på at dette var noe som var forhåndsbestemt av naturen i seg selv. Han vektla de geografiske årsakene meget sterkt fordi han ville sikre det samlede området over den russiske staten. I Trubetskojs øyne burde imperiet Russland byttes ut med Eurasia, men det problematiske med dette var at folket ikke gjenkjente seg med denne merkelappen.

3.5.2 Petr Savitskij (1895-1968)

Petr Savitskij var utdannet geograf, og på bakgrunn av utdannelsen skrev han bøker og utførte undersøkelser om Russlands geografiske område. I en av disse undersøkelsene kartla han de forskjellige områdene og hvilke elver som skilte landskapet. Basert på denne undersøkelsen utviklet han teorien om at det eurasiske landområdet var blitt dannet av naturen til et samlet landområde, og han brukte også teorien til å svare på kulturelle

¹⁰³ Bassin, Mark. *Classical Eurasianism and the Geopolitics of Russian identity*. Hentet fra: http://www.dartmouth.edu/~crn/crn_papers/Bassin.pdf 26.11.2015.

spørsmål. I krysningen mellom historie og geografi oppsto denne ideen. Ideen er en blanding av sosiohistorie og det naturlige, som skaper en diskurs om at Eurasia har en spesifikk skjebne grunnet sine geografiske og naturlige forhold. Det var denne ideen som Savitskij bygde videre på når han argumenterte for Eurasias ulikhet i forhold til både Europa og Russland.

Det Savitskij legger til grunn for sine uttalelser er basert på observasjoner om stepper, flora og fauna, elver og andre naturlige forekomster. Ut i fra dette mener han at Eurasia er en geografisk enhet, basert på kultur og sosiale likheter¹⁰⁴ I følge eurasianistene er Eurasia delt opp i belter eller økologiske soner etter hvilke planter og vekster som befinner seg der, samt jordtypen i det aktuelle området. Disse fire områdene har ikke likevekt, steppeområdene er ”hjertet” av Eurasia mener Savitskij. Dette fordi steppene strekker seg fra øst til vest, og knytter folkeslagene sammen. Steppene er det som sikrer Russland og Eurasias geopolitiske situasjon.

4. Neo-eurasismen i nyere tid

4.1 Lev Gumilëv

Lev Gumilëv(1912-1992) hvis foreldre var to berømte russiske diktere(Anna Akhmatova og Nikolai Gumilëv). Lev studerte ved universitetet i Leningrad ved historisk fakultet. Han var inn og ut av fengsel i tide og utide, men klarte å oppnå doktorgrad i orientalske studier i 1949. Hans andre doktorgrad omhandlet de gamle tyrkerne. Han begynte å undervise i historie ved universitetet i Leningrad i 1963. Hans arbeid begynte med en bok om steppenes historie, og hans litterære karriere fortsatte å ha fokus på asiatiske og tyrkiske folkeslag, og hunerne i et historisk perspektiv. Han hadde også mye fokus på nomadene på steppeområdene, som man

¹⁰⁴ Bassin,Mark. *Eurasianism "Classical" and "Neo"*. Hentet fra: https://src-h.slav.hokudai.ac.jp/coe21/publish/no17_ses/14bassin.pdf

kan se i utgivelsene hans som ble publisert mellom 1960 og 1970.¹⁰⁵ Gumilëv har selv uttalt at han er den ”siste eurasist”, noe jeg skal ta stilling sist i denne korte introduksjonen til hans filosofier.

Gumilëvs neo-eurasisme kan deles inn i to deler, på den ene siden er tekstene hans med historisk fokus på Russlands steppeområder og på den andre siden finner vi hans teorier om etnogenesis. For Gumilëv var også hvert etnos organisk sammenbundet med hverandre. Gumilëv og de klassiske eurasistene hadde mange felles teorier, blant disse var de viktigste at befolkningen som lever på det Eurasiske landområdet har en felles skjebne og at de deler en felles russisk identitet. Gumilëv har et annet synspunkt enn de klassiske eurasistene på etnos, det vil si at han kategoriserer folk etter mer spesifikke kriterier¹⁰⁶. Til sammenligning så viet de originale eurasistene mye av oppmerksomheten sin på hvordan Russland skilte seg fra både vestlige og østlige land. Gumilëv er altså ikke en eurasist, men heller en neo-eurasist som bygger på det som de klassiske eurasistene allerede har utarbeidet og skrevet.

4.2 Aleksandr Dugin

La oss gå videre til Aleksandr Dugins eurasisme. Neo-eurasismen etter 1990 er i følge Laruelle:

”The different currents of Russian Neo-Eurasianism that emerged in the 1990s all share a set of convictions: an assertion of the cultural unity and common historical destiny of the Russians and the non-Russian peoples of the Russia, the former Soviet Union, or parts of Asia; the idea that the central geographical position of this space at the heart of the Old Continent inevitably entails an imperial form of political organization; a belief in the existence of cultural constants that explain the deeper meaning of contemporary political events; a rhetorical cult of national diversity combined with a dismissal of real autonomy for

¹⁰⁶ Laruelle, *Russian Eurasianism*, 59.

the minorities; and a rejection of Europe and/or the West and/or capitalism through criticism of "Atlanticist" domination, considered disastrous for the rest of humankind.

Neo- Eurasismen oppsto på bakgrunn av Sovjetunionens oppløsning som et forsøk på å finne en samlende kraft, i form av en ideologi eller religion for Den russiske føderasjonen. Den russiske føderasjonen befinner seg geografisk sett både på det europeiske og det asiatiske kontinentet, og den var svært etnisk heterogen etter at tidligere sovjetrepublikker hadde løsrevet seg.

Hos Aleksandr Dugin er Eurasismen en politisk retning som må forstås på samme måte som "sosialisme, kapitalisme, demokrati, fascisme". Retningen hører til det "politiske språket og en ny intellektuell kontekst"¹⁰⁷. Eurasismen beskrives som en aktiv dynamisk prosess, og ikke en streng avgrenset definisjon. Eurasismen er et resultat av en fundamental, ideologisk, etnisk historie, menneskehetens historie. I innledningskapittelet nevner Dugin Eurasismens begynnelse med de tradisjonelle Eurasistene, og deretter Gumilevs neo-Eurasisme. Han definerer dette som de to periodene av Eurasisme og neo-Eurasisme

Som nevnt var Eurasismen i sovjetperioden en fragmentert *retning* og ikke et *politisk parti*, derfor var Eurasismen kun en teori eller en retning. Den nye Eurasismen som vi ser hos Dugin i dag har tatt Eurasismen et steg videre, og gjort denne om til et politisk parti som ble opprettet i 2002. Dugins Eurasisme er en kompleks retning, noe som vi skal komme tilbake til senere men for nå kan jeg si at hans Eurasisme er påvirket av forskjellige retninger, blant annet fascisme, tradisjonalisme, mystisisme og et generelt ønske om å skape Eurasia som en motpol til den vestlige og amerikanske påvirkningen som er tilstede i verden i dag, og ny-Eurasismen skal gjelde som geopolitisk doktrine for ulike områder av et lands interesseområder, blant annet handel og utenrikspolitikk.

Dette som Marlene Laruelle sier om Dugin og hans politikk finner man igjen i boken hans "Евразийская миссия" (1993), hvor han tar for seg hva hans neo-Eurasisme er. Ny-

¹⁰⁷ Dugin, Aleksandr Gelievitsj. *Evrasisiskaja missija*, 7. Moskva: Eurasia, 2005.

eurasismen beskrives som en aktiv dynamisk prosess, og ikke en streng avgrenset definisjon. Ny-Eurasismen er et resultat av en fundamental, ideologisk, etnisk historie, menneskehetens historie. Det faktum at Dugin mener at neo-eurasismen har en lang historie med mange ulike påvirkninger av ideologisk, etnisk og menneskehetens historie så bruker han også det som et argument som gjør at meningene hans får mer tyngde, og sammen utgjør disse to virkemidlene at Dugin framstiller seg selv som en seriøs person hvis meninger ikke skal tas lett på.

I innledningskapittelet nevner Dugin eurasismens begynnelse med de tradisjonelle eurasistene, og deretter Gumilevs neo-eurasisme. Han definerer dette som de to periodene av eurasisme og neo-eurasisme. Dugin selv presenterer neo-eurasismen slik:

“I denne globale tankegangen kan eurasismen og også Evrasija som konsept ikke bare knyttes til det eurasiske kontinentet som et geografisk objekt.”

“В самом глобальном смысле евразийство, и даже Евразия как концепт не привязаны жестко к евразийскому материку как географическому объекту”

Dugin går videre og beskriver neo-eurasismen som en ”planetary trend – планетарный тренд” eller ”alterglobalization – альтерглобализация”. Her må vi stoppe litt opp og se på definisjonene av disse to ordene. Planetary har i følge Merriam Webster tre forskjellige definisjoner¹⁰⁸, hvorav disse to var de relevante:

1) a: of, relating to, or belonging to the earth : terrestrial

2) b: global, worldwide <planetary politics>

¹⁰⁸ *Planetary*: Merriam Webster. Hentet fra:<http://www.merriam-webster.com/dictionary/planetary> 20.08.2015 klokken 15:56

I Dugins tilfelle er det 2b som er den definisjonen som passer best mener jeg da det er snakk om hans ønske at neo- Eurasismen skal bli (og er) er en global trend. Dette bringer oss videre til definisjonen av "alterglobalisation" som i følge Wikipedia er:

*"Alter-globalization (also known as alternative globalization, alter-mundialization—from the French "alter-mondialisation"—or the global justice movement) is the name of a social movement whose proponents support global cooperation and interaction, but oppose what they describe as the negative effects of economic globalization, feeling that it often works to the detriment of, or does not adequately promote, human values such as environmental and climate protection, economic justice, labor protection, protection of indigenous cultures, peace and civil liberties."*¹⁰⁹

Utifra dette ser vi at Aleksandr Dugins neo- Eurasisme er en bevegelse som skal være et alternativ til den globale verden vi ser i dag, med handel og mobilitet på tvers av landegrensene. Neo- Eurasismen skal altså fungere som en motpol til den globaliseringen av verden som foregår i dag, og han tar også til orde for "slutten på epoken til nasjonalstater" (side 8). I stedet for at enkelte land er globale verdensmakter og hegemonier, ser Dugin heller for seg noen "poler" fra øst-vest og fra nord-sør, og disse "polene" kan ses som en geografisk plassering/eksisterende kulturell hovedstad som "holder det eurasiske fortet" oppe, da for eksempel storbyer som Moskva og Teheran.

For å forstå Dugins ny- Eurasisme, må leseren vite hva geopolitikk er og hvilken rolle den spiller i Dugins filosofier. La oss se nærmere på dette temaet.

5. Dugins publikasjoner

¹⁰⁹ *Alter-globalization*: Wikipedia. <https://en.wikipedia.org/wiki/Alter-globalization> hentet 20.08.15 klokken 17:18.

5.1 Giperborejskaja teorija

Dugins bok Giperborejskaja teorija ble utgitt i 1993 og på denne tiden hadde han et samarbeid med Edvard Limonov med opprettelsen av Det Nasjonalbolsjevistiske parti og tenketanken Arktogaia. Giperborejskaja teorija ble gitt ut på Dugins eget forlag, også kalt Arktogaia. Boken tar for seg det mytiske landet Arktogaia som er vuggen til menneskehetens historie¹¹⁰, og at menneskene som bodde der har en Urreligion – som Dugin også bruker det tyske ordet “Urglauben” og “Urreligion” på. Denne urreligionen har også en tilknytning til kosmos, som stammer fra en gudetro og som deler den samme geografien og det samme språket. Videre snakker Dugin om at denne religionen er i kombinasjon med den kosmologiske dualismen og den metafysiske monoteismen. Han tar også for seg motsetning til Arktogaia, nemlig Gondvana som i følge Dugin er “mørkets land”. Dugin skaper den første av mange paralleller allerede her, Arktogaia og Gondvana presenteres henholdsvis som natt og dag, og disse to landene har sammenheng med den kosmiske tosidigheten. Denne tosidigheten kan vi også se i Dugins andre bok som ble utgitt i 1997, Osnovi Geopolitiki når han her trekker paralleller mellom de atlantiske stormaktene (USA og Storbritannia) og de tellusokratiske maktene (Russland).

Denne kalenderen følger guds sønns bevegelser fra sør til nord, og fra vinter til sommer er guds sønns vei. I følge bibelen så sto Jesus opp fra de døde, og det er muligens dette Dugin ønsker å symbolisere. Dugin fokuserer også på den nordiske rasen som tilhører Arktogaia med denne ”Urreligionen” som er ”den Store Religionen” som beskrives som en religion for intellektuelle og opphøyde mennesker, og Dugin påpeker at den er i direkte motsetning til paganistiske trosretninger og troen på demoner og guder¹¹¹. Dugin har tidligere også uttalt at hans neo-eurasisme tilhører en ny politisk og intellektuell retning for elitene, og det kan trekkes paralleler til urreligionen og neo-eurasismen. Religionen beskrives videre som en ren religion, uten påvirkning fra panteisme, animisme eller fetisjisme.

”Она не анимизм, не пантеизм, не фетишизм. Пра-религия северной расы была

¹¹⁰Dugin, Aleksandr Gelievitsj. *Giperborejskaja teorija*, 9.

¹¹¹ Dugin, Aleksandr Gelievitsj. *Giperborejskaja teorija*, 38.

чистым Монотеизмом, не но философским и отвлеченным, а конкретным опытно-переживаемым в непосредственном ритме божьего Мира, божьего года и божьего человека”¹¹²

I boken introduseres vi for to forskjellige land, Hyperborea og Gondvana. Hyperboreerne¹¹³ er i følge *Antikkleksikon* et mytisk folk ytterst i nord. Gondvana er i følge Store Norske Leksikon:

*“Gondwanaland, et stort kontinent som omfattet mesteparten av Sør-Amerika, Afrika, India og Arabia og hele Australia og Antarktis. Det ble dannet etter at et eldre og enda større superkontinent (Pannotia) ved begynnelsen av kambrium for ca. 542 millioner år siden ble brutt opp i mindre deler...”*¹¹⁴

Gondvana er i følge Dugin en prototype av den sørlige verden, men også mørkets land. Der bor det kun mennesker som ikke har den samme rasjonelle tankegangen som hyperboreerne innehar. De handler på instinkt, mens hyperboreerne handler etter fornuften¹¹⁵, i motsetning til Gondvana menneskene som er “dumme og hjernedøde”¹¹⁶. Her viser Dugin en åpenbar form for biologisk rasisme ved å si at enkelte mennesker er mer verdt enn andre, selv om han kritiserer Nazistene for å legge for mye vekt på “race over space”, som i følge Alan Ingram gjør at han klarer å unngå nazist stempelet.¹¹⁷

Dugin deler verdens befolkning inn i fire blodgrupper som ser slik ut:

¹¹² Dugin, Aleksandr Gelievitsj. *Giperborejskaja teorija*, 38.

¹¹³ *Antikkleksikon*, revidert utgave.: ”hyperboreerne”. I samarbeid med fondet for Thorleif Dahls kulturbibliotek og Det norske Akademi for Sprog og Litteratur. Oslo: Aschehoug, 2011.

¹¹⁴ Gondwanaland. (2015, 8. oktober). I Store norske leksikon. Hentet 5. november 2015 fra <https://snl.no/Gondwanaland>.

¹¹⁵ Dugin, Aleksandr Gelievitsj, *Giperborejskaja teorija*, 73.

¹¹⁶ Dugin, Aleksandr Gelievitsj, *Giperborejskaja teorija*, 10.

¹¹⁷ Ingram, Alan. *Geopolitics and neo-fascism in post-Soviet Russia, 1034*. Political Geography nr 20, 2001.

Blodgruppe én består bare av ”rene” indianer stammer som angivelig bor i Sør-Amerika. Dugin sier videre at andre folkeslag som europeere, asiater, afrikanere og malaysiere er en gruppe som har møttes ofte (jeg antar at Dugin mener at de har hatt kontakt gjennom historien) og derfor er de ikke dominante (i verden i dag). Blodgruppe to kan karakteriseres som ”homo europeus”, et folkeslag som består av nord germanske-skandinaviske europeere, men antallet av denne befolkningen minsker, og strekker seg mot Afrika og Oseania. Denne gruppen kan tenke seg å stamme fra blodgruppe en, uten at de i følge Dugin har vært innblanding fra andre grupper. Gruppe nummer tre er i flertall fra Sør-Øst Asia, spesifikt Kina, India, Mongolia og Tibet. Gruppen stammer fra sentral-Asia og Russland, og så langt som Vest-Europa. Fra disse områdene spredde de seg til Oseania, Afrika og de paleo-asiatiske i Arktis. Den siste gruppen, som i følge Dugin er den mest mystiske gruppen, og er lettest å overse er ukrainere, ainuerne (et urfolk fra Japan som bor i det nordlige Hokkaido. Livnærer seg for det meste med jakt og fiske) og mennesker som stammer fra Ungarn. Dugin deler altså mennesker inn etter rase og blodtype, basert på menneskehetens historie

Etter denne redegjørelsen av teksten kan man spørre seg hvorfor Dugin velger å illustrere sitt verdenssyn med denne boken som omhandler et gammelt og forhistorisk land som noe som er aktuelt og påvirker verden i dag? I en artikkel i magasinet Vagant¹¹⁸ sier Andrei Rogatchevskij at verden i dag i følge Dugin befinner seg i mørket, og at den eneste veien Russland kan bevege seg utifra dette er opp og vekk. .

Virkemidlene som Dugin bruker i boken er basert på de hedenske tradisjoner som var gjeldende i Russland før overtakelsen av den kristne troen, og om dette sier Moss¹¹⁹ at man i stor grad tilba jorden og dens krefter i form av en personifisering av elementenes krefter. Hos Dugin finner vi en parallell mellom den kristne guden og de hedenske gudene, han bruker disse om hverandre. Innledningvis nevnte jeg at boken handler om de to landene Hyperborea og Gondvana hvor det bor to forskjellige typer mennesker, «det arktiske mennesket» som i følge Dugin er et tegn fra gud. Dette mennesket følger en syklus fra vugge til grav og mot en

¹¹⁸ Lindholm, Audun og Engelsen Espedal, Tore. Vagant 12/08/2015. Hentet fra:

<http://www.vagant.no/mellom-kali-yuga-og-kreml/> 20.11.2015

¹¹⁹ Moss, *A history of Russia*, 42.

ny gjenfødelse, og dette fokuset på gjenfødelse er hos Ingram¹²⁰ og Shekhovtsov¹²¹ et tegn på en fascistisk påvirkning hos Dugin. Denne sykliske bevegelsen fra nord-sør og tilbake igjen reflekterer også det paligenesiske hos Dugin, at sivilisasjonen blir til om våren og dør om vinteren.

Døden og forvitringen som inntreffer i naturen, er viktig hos Dugin når man ser på hans verdensbilde. Sivilisasjonen fødes om våren, altså på den sørlige halvkule, i Gondvana - men den dør på vinteren, på den nordlige halvkule, i det mytiske landet Hyperborea. Hyperborea representerer altså en ny start og en gjenfødelse, mens Gondvana kun står for en vestlig dekadens og dermed undergang som anses som nødvendig å skape en ny og tredje verdensorden. I sammenheng med denne sykliske bevegelsen av tiden, vier Dugin et helt kapittel til det nordiske året, og han beskriver solens bevegelser når den står opp og går ned som en likhet til det fallet vesten står ovenfor. Etter dette fallet skal det nordiske mennesket igjen gjenoppstå, men denne gangen med nye og viktigere tanker¹²². En viktig aktør i denne syklusen, er en personlighet som hos Dugin refereres til som «far», og man kan forstå det slik at det er gud som det er snakk om. I denne urreligionen er det to gudeskikkelser, gud selv og guds sønn. Dugin bruker ikke navnet Jesus på guds sønn, trolig fordi hans religion i stor grad er påvirket av den gamle norrøne religionen. En sentral skikkelse blir beskrevet som den ”hvite damen”, en personlighet som rår over døden og livet, og representerer vintersolvervet – når solen snur og vinteren kommer. Disse to fenomenene kan sidestilles, den hvite damen som bringer liv og lys og vintersolvervet når dagene blir lysere og forbereder seg på våren. I norrøn mytologi er det Frøya og Frigg som kan være det Dugin har hatt i tankene, men ettersom det er Frøya som er kjærligheten og fruktbarhetens gudinne og i tillegg en Vane(gudeætt) som i følge Store Norske Leksikon beskrives som ”...lyse og vakre”¹²³. Menneskene som beskrives i denne boken er altså det nordiske/arktiske folk, som beskrives som en rase som tilhører en spesifikk blodgruppe. En annen gud som også nevnes er Ullr eller Ull som han kalles på norsk. Ull er guden for tvekamp og jakt og beskrives som vakker og

¹²⁰ Ingram, Alan. *Alexander Dugin: geopolitics and neo-fascism in post-Soviet Russia*, 1034.

¹²¹ Shekhovtsov, Anton. *The Paligenetic thrust of Russian Neo-Eurasianism: Ideas of Rebirth in Aleksandr Dugins worldview*. *Totalitarian Movements and Political Religions*. Vol 9, nr 4 (2008), 493.

¹²² Dugin, Aleksandr Gelievitsj. *Giperborejskaja teorija*, 22.

¹²³ Vaner. (2015, 30. april). I Store norske leksikon. Hentet 5. november 2015 fra <https://snl.no/vaner>.

krigersk¹²⁴ Denne befolkningen bruker også runealfabetet i kalenderen sin, og Dugin har hentet runene fra den eldste futharken.¹²⁵

Hvorfor bruker Dugin disse mytiske og tradisjonalistiske elementene for å forklare hvorfor Russland må hevde seg og unngå kontakt med de vestlige land? Som vi har sett skaper Dugin to verdensbilder, et av Russland og et av Vesten. Etter at Sovjetunionen falt sammen, måtte man se seg om etter nye verdier, normer og rollemodeller som skulle bidra til en styrket nasjonal selvfølelse, og her oppsto et nytt veivalg for Russland. Ved å sidestille Hyperborea og Russland oppnår han å treffe en viktig nerve i det russiske folks historie ved å fremme et bilde av de som innehavere av en sentral religion og tilhørende en ”overlegen rase” i verden, noe som bidrar til å finne igjen den kollektive følelsen man mistet etter Sovjets fall¹²⁶, og på bakgrunn av denne boken kan man formulere en ny identitet for russerne, basert på hedenske religioner, og da spesielt den nordiske religionen med norrøne guder, runer og andre symboler som kan knyttes til naturreligioner. En annen ting som er verdt å bemerke er at Dugin bruker ordet ”far” om gud, og her kan man trekke en parallell til at Russlands tsarer ble kalt for ”lille far”, og samtidig hadde tsaren en dobbeltrolle som tsar og kirkens overhode.¹²⁷ Denne boken må ses som en brikke i Dugins ideologi, som er en kombinasjon av tradisjonalistiske, geopolitiske og okkulte ideer. Boken er videre grunnlaget for hans tanker omkring Russlands forhold til Vesten, og det er sistnevnte som bidrar til at Dugin nyter av den oppmerksomheten han mottar i dag da de fleste russere har liten kjennskap til neo-

¹²⁴ Ull. (2015, 4. mai). I Store norske leksikon. Hentet 5. november 2015 fra <https://snl.no/Ull>.

¹²⁵ Futhark, navn på runealfabetet, dannet av navnene på de seks første [runer](#) i det eldre runealfabet. Hentet fra: Futhark. (2015, 17. september). I Store norske leksikon. Hentet 5. november 2015 fra <https://snl.no/futhark>.

¹²⁶ Malinova, Olga. *Russia and 'the West' in the 2000s – Redefining Russian identity in official political discourse*, 73. I *Russia's Identity in International Relations*. New York, USA: Routledge, 2013.

¹²⁷ Kværne, Per. (2013, 15. mai). Religion I Russland. I Store norske leksikon. Hentet 22. november 2015 fra https://snl.no/Religion_i_Russland.

eurasismens grunntanker og ideologi, men at Russland igjen skal reise seg som et imperium er en tanke 80% av det russiske folk støtter¹²⁸.

¹²⁸ Lindholm, Audun og Engelsens Espedal, Tore. Vagant 12/08/2015. Hentet fra: <http://www.vagant.no/mellom-kali-yuga-og-kreml/> 20.11.2015

5.2 Osnovi Geopolitiki 1997

Boken *Osnovi Geopolitiki* ble utgitt i 1997 av Aleksandr Dugin. På denne tiden var han radiovert for et program kalt *Finis Mundi* på en populær radiokanal blant studenter og han foreleste på et akademi i Moskva¹²⁹ samtidig som boken ble gitt ut. Han hadde på denne tiden lagt bak seg diverse marginale organisasjoner som den nasjonalistiske organisasjonen Pamjat og det radikale Nasjonalbolsjevistiske Parti for å søke seg til andre inflytelsesfærer. I motsetning til Giperborejskaja teorija er denne boken formulert på en annen måte som gir boken et bredere nedslagsfelt blant den russiske politiske sfæren, og gjorde at han kom nærmere det russiske ”mainstream”. Dette understrekes av Laruelle¹³⁰ som påpeker at denne boken var hans inngangsbillett inn til parlamentariske strukturer. Denne boken representerer et brudd med Dugins tidligere jeg, og med Limonov som en del av dette tidligere jeg. Forholdet mellom Dugin og Limonov kan illustreres som et Janus-ansikt, hvor Limonov henvender seg til den ikke-parlamentariske strukturen og Dugin til sentrale maktpersoner – men budskapet deres er stortsett likt¹³¹. I analysen av boken skal jeg se på hva det er med denne boken som gjør at Dugin regnes som en personlighet i den russiske offentligheten.

Innledningsvis ga jeg en definisjon av geopolitikk, men hva er geopolitikk for Dugin selv? Dugin selv sier at geopolitikken er et maktens verdenssyn, og en vitenskap om og for makt – og at det kan brukes i forbindelse med maktposisjoner¹³². Dugin hevder også videre at geopolitikk er et verdensbilde, og som sådan er det bedre å ikke sammenligne med vitenskap, men med systemenes vitenskap. Geopolitikken er på samme nivå som marxismen, liberalismen, osv, det vil si systemer for tolkning av samfunnet og historien som produserer som et primær prinsipp som det viktigste kriteriet, og til dette hører alle de andre utallige

¹²⁹ Umland, *Aleksandr Dugin's transformation from a lunatic fringe into a mainstream political publicist, 1980-1998*, 149-150.

¹³⁰ Laruelle, *Russian Eurasianism*, 109

¹³¹ Lindholm, Audun og Engelsen Espedal, Tore. *Mellom Kali Yuga og Kreml*. Hentet fra <http://www.vagant.no/mellom-kali-yuga-og-kreml/> 18.11.2015.

¹³² Ingram, *Aleksandr Dugin. Geopolitics and neo-fascism in post-soviet Russia*, 1034.

aspektene ved mennesket og naturen¹³³. Kun ved tilnærming til geopolitikkens betydning, tanker og bruksområder kan man se dens verdi men før dette er geopolitikken kun abstrakt. Geopolikken er en disiplin for de politiske elitene (de nåværende og de alternative), og historien viser oss at geopolitikken var eksklusivt for folk er engasjert i styringen av land og nasjoner.

*“Геополитика – это мировоззрение власти, наука о власти и для власти. Только по мере приближения человека к социальной верхушке геополитика начинает обнаруживать для него свое значение, свой смысл и свою пользу, тогда как до этого она воспринимается как абстракция. Геополитика дисциплина политических элит (как актуальных, так и альтернативных), и вся ее история убедительно доказывает, что ею занимались исключительно люди, активно участвующие в процессе управления странами и нациями, либо готовящиеся к этой роли (если речь шла об альтернативных, оппозиционных идеологических лагерях, остранных от власти с силу исторических условий)”*¹³⁴

Vi kan altså se utifra disse to definisjonene av geopolitikk at politikken tilegner seg forskjellige bruksområder, og at geopolitikken hos Dugin fungerer som et middel for å tilegne seg makt og innflytelse. Geopolitikken er ikke bare et middel for å oppnå ønskede politiske hendelser men også et verdenssyn. Med utgangspunkt i geopolitikken kan vi få et innblikk i hvordan Dugin ser på verden med det som O’ Tuathail kaller for ”The Cartesian Perspective”¹³⁵, og det beskrives som en scene hvor stater og politikere spiller roller i et teaterstykke, og seerne er verdens befolkning. Halford Mackinder (1861 – 1947) som Dugin er inspirert av tar teatermetaforen et steg videre, og deler den inn i to ulike nivåer. Han beskriver klima, geografi og materiale som bakgrunnen for scenen, mens stater og statsledere er hovedaktører i dette skuespillet. Dette kan ses i sammenheng med de tradisjonelle eurasistene som forklarte Russlands særegenhet med bakgrunn i deres geografiske plassering. Videre finner vi at Dugin har hentet inspirasjon fra Mackinder i sin geopolitikk, nærmere

¹³³ Dugin, *Osnovi Geopolitiki*, 12.

¹³⁴ Dugin, *Osnovi Geopolitiki*, 13.

¹³⁵ Gearoid O’Tuathail. *Critical geopolitics*, 23. Minneapolis:University of Minnesota Press, 1996.

bestemt i teorien om landmakter og sjømakter. Dette er hos Dugin referert til som tallusokrati og tellusokrati, som vi skal lære mer om i neste kapittel.

5.2.1 Tellusokrati og tallusokrati – stormakt mot stormakt

Innenfor Dugins geopolitiske verden finner vi tellusokrati og tallusokrati, som er de betegnelse Dugin bruker på henholdsvis ”landmakter” og ”havmakter”. Merriam Webster definerer tallusokrati slik:

1) *Thalassocracy*: maritime supremacy

— **tha·las·so·crat** \thə-'la-sə-,krat\ *noun*¹³⁶

Tellusokrati fant jeg ikke en definisjon på, men utifra definisjonen som følger kan leseren forstå betydningen av ordet:

2) *Tellus*, gammel romersk gudinne som er en personliggjøring av Jorden. Tilsvarende grekernes Gaia. Benyttes som astronomisk betegnelse for Jorden som planet.¹³⁷

Dugins geopolitikk skaper et ekstremt polarisert bilde av verden i dag, og han trekker linjer tilbake til den tredje Punerkrigen som varte fra år 149-146 f.Kr. De to landene som settes opp mot hverandre er tallusokratier (land med marin geografi) og tellusokratier (land som grenser til andre land og ikke hav). Russland betegnes som ”Inland” og ”Heartland”, ”The geographic axis of history” som i følge Dugin¹³⁸ fungerer som en stabiliserende og konserverende makt for den tellusokratiske sivilisasjonen. Rimland (som må forstås som Russlands yttergrense og

¹³⁶ *Thalassocracy*, Merriam Webster. <http://www.merriam-webster.com/dictionary/thalassocracy> hentet 1.9.2015 klokken 14:51.

¹³⁷ Tellus. (2009, 15. februar). I Store norske leksikon. Hentet 1. september 2015 fra <https://snl.no/Tellus>.

¹³⁸ Dugin, Osnovi geopolitiki, 18

dermed også interessefelt) er området hvor det foregår store kulturelle forandringer, og innflytelsena av tallusokrati er stor – men det blir balansert ut av tellusokratiet. Det foregår altså en kamp om innflytelse i Rimland, som befinner seg mellom USA og Russland som begge ønsker innpass der. Crescent and External Island (USA) er et uoppdaget landområde som kun kan nås ved sjøveien. Dugin trekker her paralleller mellom USA og byen Kartago som utfordret Romerriket i år 146 f.Kr. I følge Østbø er USA Kartago, mens Russland er det gamle Romerriket¹³⁹. Forholdet mellom tellusokrati og tallusokrati har utviklet seg siden slutten av den tredje punerkrigen (som varte fra år 149-146 f.Kr), og hvordan et avgjørende punkt for historien mener Dugin var Storbritannias utvikling til å bli en sjøfartsnasjon mellom det 17.århundre til det 19.århundre. Storbritannias trang til å utforske verden førte i følge Dugin til polariseringen av de vestlige og østlige verdensdelene. Den polariseringen som Dugin snakker om kommer til uttrykk som at Storbritannia var nødt å hevde seg imot Østerrike-Ungarn og Tyskland. Han går videre ved å diskutere utviklingen av de politiske systemene innenfor USA og Sovjetunionen, og hvordan dette påvirket landenes geopolitikk.

For Dugin kulminerer hans geopolitiske verdenssyn med den kalde krigen fra 1946-1991, og han beskriver det som at “den geopolitiske dualismen har nådd sin høyde, og tallusokratiet identifiseres heretter med USA og tellusokratiet med Russland”. Dugins politiske verdenssyn gjør at han ser alt svart/hvitt, uten noen form for nyanser og dette påvirker igjen hans mening om verdenshistorien, utviklingen av den moderne verden, forholdet mellom stormaktene gjennom tidene og nå den kalde krigen og USA/Russland. Dugin ser på historien til det eurasiske landområdet som noe som er bestemt av en enhetlig geopolitisk lov, som han beskriver som en ”krig mellom kontinenter og sivilisasjoner”, mellom landbaserte samfunn (Russland) og havbaserte samfunn (Storbritannia og USA). Dette kan vi også se i de foregående sitatene fra Dugins tekster. Dette skillet mellom verdens stormakter er noe som preger geopolitikkens struktur. I følge Østbø¹⁴⁰ mener Dugin at land som grenser til hav gjør at landets innbyggere er mer åpen for handel med andre land, og verdier som individualisme og likhet samt en fremmedgjøring i forhold til naturen. I motsetning til tallusokratiene, har tellusokratiene bevart sitt forhold til jorden, og er dermed ikke fremmedgjort fra deres naturlige habitat.

¹³⁹ Østbø, *The New Third Rome*. Side 129.

¹⁴⁰ Østbø, *The New Third Rome*, 128-129.

I følge Ingram så skisserer Dugin opp 2 mulige utfall av en viderføring av status quo og en videreføring av de nåværende geopolitiske prosessene som ser ut som følger:

1) Tellusokratier som Russland vil opphøre, og at verden (som vi kjenner den) vil gå under. Det Dugin mener med dette er at hvis at USA og Storbritannia får fortsette i det sporet og den retningen landet har i dag med tanke på blant annet sikkerhetspolitiske interesser og handel over landegrensener så vil dette svekke Russlands internasjonale og globale interesser.

2) Motsatt av dette er konsolideringen(sammenslåing) av telloktratiet i Eurasia vil først føre til bipolaritet, som kommer fra den kontrollen som Eurasia innehar over havgrensene, og deretter slutten av vår tid.

Den geopolitiske strategien som Dugin ser for seg kan fungere for Russland er en strategisk allianse mellom anti-atlantiske stormakter.

”The only viable geopolitical strategy for Russia, Dugin argues, revolves around the construction of a strategic alliance among anti-Atlantist great spaces (the only scale at which true sovereignty is possible). Political relations within each great space would be regulated by a kind of cultural and ethnic pseudo-pluralism, with autonomy limited ‘only’ by strategi centralism and total loyalty to the higher power structure. The ultimate aim is the construction of a continental bloc, or an ‘empire of empires’, freed of Atlanticist influence, and able to engage fully in the global struggle for supremacy.”¹⁴¹

Nå som vi har kjennskap til Dugins teorier omkring geopolitikk, la oss se på hvordan Dugins politikk ville ha sett ut i praksis. Som den geopolitikeren Dugin er, foreligger geopolitikken som vektorer og akser. I partiprogrammet til den eurasiske bevegelsen, snakker han om

¹⁴¹ Ingram, *Aleksandr Dugin: geopolitics and neo-fascism in post-Soviet Russia*, 1036.

”Eurasismen som tre store områder”¹⁴² som vil si at man kan trekke vertikale og horisontale ”linjer” langs et kart over de aktuelle landområdene, lik så:

- Den Euroafrikanske sonen med en funksjon lik EU i dag
- Den russiske og midt-asiatiske sonen
- Stillehavsonen

Dugin sier her at det er tre stormakter innenfor disse sonene, og at de trekker til seg eller tar med seg andre stormakter innefor disse sonene. Den euro-afrikanske sonen består av EU, de arabiske stormaktene, nord-Afrika, de nærliggende landene i øst og det ”svarte (trans-sahariske) Afrika”¹⁴³. Den russiske og midt-asiatiske sonen består av tre stormakter som har overlappende grenser. Disse landene er Russland, Samveldet av Uavhengige Stater (Armenia, Aserbadsjan, Hviterussland, Kasakhstan, Kirgistan, Moldova, Russland, Tadsjikistan, Usbekistan og Turkmenistan som uoffisielt medlem)¹⁴⁴ Tidligere har også Ukraina og Georgia vært med i samveldet. Den tredje stormakten kaller Dugin for ”Indostan”, og er i følge Dugin et uavhengig sivilisasjonssektor. Dugin beskriver også en ”Stillehavssone” bestående av Kina, Japan, som får følge av Indonesia, Malaysia, Filippinene og Australia (som i følge Dugin egentlig hører til den amerikanske sonen.

Et ledd i den ”russiske-midtasiatiske integreringsprosessen” er i følge Dugin forbindelser som han kaller akser. Den første av aksene er mellom Moskva og Teheran. Om denne aksen sier Dugin at Moskva og Teheran må inngå et langsiktig og kortsiktig strategisk samarbeid. De samarbeidsområdene Dugin ser for seg er økonomi og ressurser som kan brukes som spillekort i politiske og krigssituasjoner. Om dette skriver Dugin at for at integreringen av i vest-øst retning må for å være irreversibel og autonom ikke være avhengig av andre faktorer i tillegg. Grunnen til at Dugin vil begynne med Moskva og Teheran fordi å sikre konsolideringen av landområdene er førsteprioritet, og derfor så må Moskva-Teheran aksen

¹⁴² Dugin, *Evraskaja missija*,14.

¹⁴³ Dugin, *Evraskaja missija*,15.

¹⁴⁴ På russisk: СНГ – Содружество Независимых государств.

være stabil og fungere som “geopolitikkens skjelett” – det som holder resten av den geopolitiske konsolideringen sammen. Iran og Russland er også sterke stormakter som klarer å bygge sin egen modell i de strategiske, geopolitiske områdene i følge Dugin. Ingram sier også om denne aksen at Iran skiller seg ut ved “sin store størrelse, nærliggende kontakt med Sentral-Asia, radikal anti-amerikanisme og en tradisjonell tilnærming til samfunnet og religion”¹⁴⁵. Iran ligger strategisk til geopolitisk sett, i og med at landet grenser til Armenia og Aserbajjan som igjen grenser til Georgia – noe som Ingram også kommenterer at dens geopolitiske plassering er nyttig for Kaukasus-området. Aksene mellom Moskva og Teheran blir sett på som et Pan-Arabisk prosjekt, og Dugin kan utifra kontakten med Teheran nærme seg andre arabiske land¹⁴⁶.

At forholdet mellom Russland og Iran er viktig, som Dugin sier ovenfor kommer til uttrykk i praksis i situasjonen i Syria nå hvor Russland støtter Assads familiens autoritære regime. Geopolitisk sett er det viktig å ha støtte og tilstedeværelse i den delen av verden, da disse ligger nært de tidligere sovjetrepublikkene og Russlands “bakgård” og interessesenter.

Videre snakker Dugin om aksene mellom Moskva og New Dehli som i følge han er “den andre viktigste aksene” når det kommer til kontinental ekspansjon. Grunnen til at Dugin kaller dette for den nest viktigste aksene er fordi at denne aksene skal bidra til den generelle sikkerhetssituasjonen i det Eurasiske landområdet. Dugin sier også at det er viktig at Moskva bidrar til å minimere “potensielle gnisninger” mellom Islamabad og New – Dehli over spørsmål om Kashmir, et område i Sør-Asia. Dugin har grandiose tanker om eurasismens rolle i verden og Moskvas rolle, han sier at India skal “tjene” Moskva, men også at India skal ta vare på sine religiøse minoriteter, inkludert sikher og muslimer.

I følge Dugin er den viktigste regionale partneren for integreringen av Russland og Sentral-Asia - Tyrkia. Grunnen til dette er fordi at landet inneholder “eurasiske elementer”, men han bemerker også at vestlige trender er sammenbundet med Østen. Dugin mener at Tyrkia kan være interessert i strategisk samarbeid med Russland og Iran. Et eksempel som motbeviser

¹⁴⁵ Ingram, *Aleksandr Dugin: geopolitics and neo-fascism in Post-Soviet Russia*, 1040.

¹⁴⁶ Dugin, *Osnovi geopolitiki*, 238-239.

Dugin her er den nylig misnøyen fra Tyrkia vedrørende russiske fly og droner i deres luftrom, hvor NATO støttet Tyrkia noe som garantert ikke falt i god jord hos russerne.

En akse skal også gå mellom Moskva og Berlin, fordi Dugin mener at Tyskland tradisjonelt har vært en konsoliderende makt i Europa, og må fortsette å være det som en del av et geopolitisk konglomerat¹⁴⁷. Berlin blir også ansett som en ledende makt og innflytelsessfære i forhold til andre land i midt-Europa (spesielt i forhold til Italia og Spania). Om Frankrike kommenterer Dugin at landet har vært sterkt påvirket av atlantistiske krefter, og utifra dette mener Dugin at Frankrike og Tyskland bør inngå en union for å fremme eurasisk geopolitikk på det vestlige kontinent -og dette skal fungere som et Europeisk imperium under Moskva.

Videre skisserer Dugin opp en forbindelse til Tokyo i Japan, Russlands gamle fiende fra krigen i 1904-1905 over innflytelse og landområder i Kina. Dugin kaller dette for det Pan-Asiatisk prosjektet, et prosjekt som skal strekke seg videre mot India og New Dehli som nevnt tidligere i teksten. Kina blir også sett på som en samarbeidspartner, fordi landet har en tradisjon for et autoritært og kommunistisk styresett¹⁴⁸. Sammen med Japan kan Kina utfordre USA og England.

Disse aksene tolker jeg som brikker i Dugins nasjonsbyggings strategi for å gjenoppbygge den russiske nasjonale følelsen men også som en måte å forstå Russlands fortid som et Sovjetisk land, noe Østbø¹⁴⁹ også sier da konfliktlinjen gikk mellom Kommunistiske og ikke-Kommunistiske land og ved bruk av disse aksene utvides det gamle fiendebildet når Russlands fiender under den kalde krigen, Japan og Tyskland anses som allierte i den ideologiske kampen mot USA og England/Storbritannia. Disse aksene med Moskva som “hovedstad” skal være Russlands nye imperie – Eurasia. Dette er fordi uten et imperie mister Russland sin identitet og deres nasjon vil forsvinne¹⁵⁰. Dugin skal angivelig ha sagt at “Россия может быть или великой или никакой!”¹⁵¹ - ”Russland skal være stort eller

¹⁴⁷ Dugin, *Osnovi geopolitiki*, 220.

¹⁴⁸ Dugin, *Osnovi geopolitiki*, 230

¹⁴⁹ Østbø, *The New Third Rome*, 132.

¹⁵⁰ Dugin, *Osnovi geopolitiki*, 251

¹⁵¹ Østbø, *The New Third Rome*, 133.

ingenting!”.

Russlands misjon er altså å lede oss i en verdensomspennende omdreining fra vestlig tankegang og vestlige verdier, som han mener er ødeleggende for Russland. Om vestlige land og statsledere og deres innflytelse under Jeltsin skal Dugin ha sagt følgende:

”Det liberal-demokratiske pro-vestlige nikkedukkeregimet, styrt av det kosmopolitiske borgerskapet og russofobe aktører under USA-påvirkning”¹⁵²

5.3 Partiprogrammet til den Internasjonale Eurasiske Bevegelse ”Eurasiskaja Missija”

Den siste teksten jeg skal analysere i denne oppgaven av Dugins publikasjoner er partiprogrammet til den Internasjonale Eurasiske Bevegelse som ble utgitt på Dugins eget forlag ”Eurasija” i 2005. Jeg skal først redegjøre kort for innholdet i programmet, deretter skal jeg se programmet i sammenheng med hans tidligere publikasjoner nevnt i denne teksten og peke på forskjeller og likheter mellom disse. I denne delen av oppgaven kommer leseren til å møte ordet poler en del, og det som menes med dette er et lands forbindelse med et annet land, at man oppretter et samarbeid fra en pol (en hovedstad f.eks) til en annen pol. Resultatet vil da bli et multipolart samarbeid som strekker seg over landegrensene.

Partiprogrammet er formulert annerledes enn Osnovi Geopolitiki fra 1997,ⁱ og framstår som en kortere og mer konkret versjon av stoffet fra boken. Boken begynner med en redegjørelse av hva kontinentet Eurasia er, og det beskrives som ”krybben til menneskehetens kultur og sivilisasjon”¹⁵³. Den eurasiske bevegelsen beskrives som en nødvendighet for menneskeheten fordi globaliseringen truer folket og kulturen på det Eurasiske kontinentet, og globaliseringen kommer fra Vesten men påvirker Østen i stor grad. Dugin peker på informasjonsteknologien

¹⁵² Lindholm, Audun og Engelsen Espedal, Tore. *Mellom Kali Yuga og Kreml*. Hentet fra <http://www.vagant.no/mellom-kali-yuga-og-kreml/> 18.11.2015

¹⁵³ Dugin, *Eurasiskaja missija*, 3.

og en økende handel mellom land som en årsak til at det eurasiske folk kommer nærmere hverandre, men også at det avdekkes kulturmessige, språklige og religiøse grenser og barrierer. Det Dugin mener med dette er at dagens globaliserte verden kan føre til en ny terrorbølge som følge av at sivilisasjoner med ulik bakgrunn møtes. Globaliseringen fører altså med seg en utvanning og gjør at verden står igjen med flere spørsmål enn svar¹⁵⁴. Det spørsmålet Dugin stiller er hvordan man skal kombinere globalisering og bevaringen av egen og særegen kultur? Dugin sitt svar på dette er følgende: ”*Решить эту сложнейшую проблему призвано наше движение.*”¹⁵⁵ – disse vanskelige problemene skal løses av vår bevegelse.

Hva er den Eurasiske bevegelse spør Dugin seg? Dugins eurasiske bevegelse er en bevegelse mot globalisering, men også en strategi for å hindre globaliseringen på USAs premisser. Løsningen på dette problemet er i følge Dugin dannelsen av flere poler som skal fungere som en globalisering med mange poler. Han vil altså ikke all globalisering til livs, kun det han mener er en ensporet globalisering ledet av USA og England. Globaliseringen er i følge Dugin at den nasjonal-statlige strukturene er i oppløsning, og at verden er i ferd med å bli kontrollert av verdensomspennende strukturer styrt av én administrativ enhet, og at dette ødelegger for den nasjonale særegenheten som hviler i et lands systemer. Den administrative enheten Dugin referer til her kan være både EU og NATO, begge multinasjonale organisasjoner som griper inn i nasjonale anliggende. Et siste ord om Dugins tanker om globalisering er følgende:

*”Глобализация есть навязывание атлантической парадигмы” – Globaliseringen er innføringen av det atlantisistiske paradigmet.*¹⁵⁶

Det som menes med dette sitatet er at hvis man ikke stopper den globaliseringen og den amerikanske og anglo-saksiske innflytelsen vil føre til at det russiske tankesettet svinner hen

¹⁵⁴ Dugin, *Evraskaja missija*, 4.

¹⁵⁵ Dugin, *Evraskaja missija*, 5.

¹⁵⁶ Dugin, *Evraskaja missija*, 9.

og blir glemt til fordel for det amerikanske og anglosaksiske tenkegodset. Her siterer Dugin den amerikanske politologen Francis Fukuyama som referer til dette som ”verdens ende”¹⁵⁷.

Det er her den Internasjonale Eurasiske Bevegelse kommer inn, den skal fungere som en motpol og bidra til å gjenopprette balansen i verden og minske den vestlige innflytelsen.. Bevegelsen skal skape en ny verdensorden med Russland i spissen. I det forrige delkapittelet ble vi kjent med betegnelsen ”the pivotal area of history”, og i partiprogrammet møter vi denne betegnelsen igjen i en annen form – at verden ikke skal organisere seg rundt en verdensmakt lenger. La oss se nærmere på hvordan Dugin planlegger å gjøre dette.

Dugin ser for seg å dele verdenskartet inn i følgende tre soner: 1) Den Euroafrikanske sonen som skal fungere som EU fungerer i dag. 2) Den russisk-asiatiske midtsonen 3) Stillehavssonen.

Disse fire sonene skal fungere som vektorer, og inni disse sonene skal det være en regional distribusjon av arbeidskraft mellom vektorene, og disse sonene skal balansere hverandre ut i forbindelse med hverandre, og med de atlantiske sonene. Videre skal disse sonene i fremtiden fungere som en pol i den multipolare verden som Dugin ser for seg. Grunnen til at det er fire soner er fordi en ”ekte geopolitisk pole” må være i stand til å forsvare sin geopolitiske, strategiske, økonomiske og sivilisasjonsmessige identitet må det være ikke mindre enn fire soner. Videre skal disse sonene i det eurasiske prosjektet bestå av noen ”store områder” eller ”demokratiske imperier”. Hvert store område skal ha sin egen autonomi og uavhengighet, samtidig som den er integrert i den meridionale sonen.

Dugins Euroafrikanske sone består av EU, den Arabiske verdensdelens store områder, integrert med Nord Afrika og de nærmeste østlige landene i tillegg til det ”svarte transahariske Afrika”. Den Russiske-midtsiatiske sonen består av tre store luftrom uten bestemte grenser som overlapper hverandre. Den første store luftrommet består av Russland og noen land innefor Samveldet av Uavhengige Stater som skal gå inn i den Eurasiske Unionen. Videre går islamske land som Tyrkia, Iran, Afghanistan og Pakistan også inn i

¹⁵⁷ Dugin, *Evrasisiskaja missija*, 9.

denne unionen. Det tredje og siste luftrommet er Indostan, den ekte sivilisasjonssektoren. Stillehavssonen skal ledes ann av Japan og Kina, som begge i følge Dugin er to store parallelle luftrom, og i tilknytning til disse kommer en rekke andre asiatiske land som Indonesia, Malaysia, Filippinene og Australia.

Den fjerde og siste sonen er i følge Dugin den aller viktigste sonen, fordi den er uten et sammenbindende makt(som hos Dugin ofte er kultur, religion eller etnisitet) og er derfor fraksjonert og de forskjellige delene er dermed ”gitt” til andre regionale makter i Europa og Asia. Uten denne fjerde sonen får vi altså en ubalanse i maktfordeling og dermed en enpolet verden. Poenget med denne sonen er at den må støttes opp om av regionale makter for å unngå at den havner i interessefeltet til de amerikanske maktene, og det Russiske – Sentral – Asiatiske beltet skal bidra til dette. Hvordan vil Dugin sitt verdensbilde se ut hvis den Eurasiske planen blir satt ut til livs? Som i Osnovi Geopolitiki foregår kontakt mellom landene gjennom disse aksene, og i partiprogrammet er det stortsett de samme aksene som eksisterer. I partiprogrammet presenteres aksene som den ”Russiske-midtasiatiske integrasjonsprosessen”, og det er det vi skal se nærmere på nå:

5.3.1 Akse Moskva-Teheran:

Denne aksene representerer det fjerde nivået innenfor eurasismen, og denne russisk-asiatiske meridionale integreringen spiller en viktig rolle i samarbeidet mellom Moskva og Teheran. Dette samarbeidet ser Dugin for seg at skal være et strategisk partnerskap, både i et langsiktig og kortsiktig perspektiv. Samarbeidsområder mellom Russland og de Iranske styresmaktene kan være økonomi, ressurser – både i politikken og i krigføring. Ved å begynne med denne aksene mellom Moskva og Teheran vil man ha et godt utgangspunkt for resten av den Eurasiske Integrasjonsprosessen, da denne aksene vil fungere som et ”geopolitisk skjelett”¹⁵⁸. Både Moskva og Teheran er sterke regionale krefter som vil klare å bygge en uavhengig egen modell i sitt strategiske område.

¹⁵⁸ Dugin, *Evrasisiskaja missija*, 17.

5.3.2 Den Eurasiske planen for Afghanistan og Pakistan

Den Russisk-Iranske vektoren er prinsipielt viktig for dannelsen av en strategisk konstruksjon, da disse områdene gir Russland tilgang til de ”varme havområdene”¹⁵⁹, og for den politiske og religiøse reorganiseringen av hele den asiatiske regionen, i tillegg til landene i Samveldet av Uavhengige Stater og områder av Afghanistan og Pakistan. Kun et sterkt geopolitisk samarbeid mellom Moskva og Teheran kan skape en Sentralasiatisk Føderal modell kan omgjøre denne vanskelige regionen om til et område med samarbeid og sosial vekst.

5.3.3 Akse Moskva – New Dehli

Det Russisk-Indiske samarbeidet er den andre viktige meridionale aksene for integreringen av den kontinentale ekspansjonen, og over dette samarbeidet skal være en kraftig samarbeidslinje for å skape en kollektiv sikkerhet for Eurasia. Dugin påpeker også at det er viktig at Moskva involveres i spørsmål omkring eierskapsforholdet til Kashmir¹⁶⁰, da det kan blusse opp konflikt mellom Islamabad og New – Dehli.

5.3.4 Akse Moskva-Ankara

Ankara er for Moskva en viktig regional partner i integreringen av den russisk-sentralasiatiske beltet da dette landet bærer i seg viktige eurasiske og vestlige elementer. En annen styrke hos Tyrkia er at de er klar over sin egen sivilisasjons store rolle og hvordan denne skiller seg fra den Europeiske Union, jeg tolker det slik at Dugin mener at det er ugunstig for Tyrkia å gå

¹⁵⁹ Dugin, *Evrasiskaja missija*, 17.

¹⁶⁰ ”Kashmir, område i Asia, i det nordvestlige Himalaya.

Området er omstridt: Pakistan okkuperer den vestlige og nordlige delen (Azad Kashmir), $\frac{1}{3}$ av arealet med $\frac{1}{4}$ av folketallet; India har innlemmet Kashmir som en egen delstat, se [Jammu og Kashmir](#); siden 1962 har Kina okkupert den nordøstlige delen av Ladakh i indisk Kashmir (Aksai Chin), et område som utgjør $\frac{1}{5}$ av det samlede areal. Innbyggerne er for det meste muslimer og ca. 20 % er hinduer. Viktigste språk er urdu, kashmiri og hindi...” Kashmir. (2009, 14. februar). I Store norske leksikon. Hentet 25. november 2015 fra <https://snl.no/Kashmir>

inn i EU i følge Dugin. Hvis man ser strategisk på det, så er det nok heller det at Tyrkia er en viktig alliert å ha med seg på grunn av landets geografi som grenser til blant annet Georgia, Iran og Aserbajjan. Man kan også se på Tyrkias forgjenger det Osmanske Riket hvis innbyggere Osmanerne erobret Konstantinopel (som Russland ble kristnet fra) i 1453 som et grunnlag for denne aksen hos Dugin.

5.3.5 Kaukasus og dens funksjon

Kaukasus beskrives av Dugin som den eurasiske integreringens akilleshæl, på grunn av de mange kulturene og etnisitetene som finnes der. I dette integrasjonsprosjektet skal det opprettes semi-akser mellom Moskva og de store byene i Kaukasus: Moskva-Baku, Moskva-Moskva-Jerevan, Moskva-Tbilisi, Moskva-Makhatsjkala, Moskva-Groznyj også videre. I tillegg til dette må de store byene i Kaukasus og Russlands allierte i det Eurasiske prosjektet knyttes sammen med forbindelser mellom Baku-Ankara, Erevan-Teheran og så videre.

5.3.6 Den eurasiske planen for midt-Asia

Midt-Asia og Russland kan sammen inngå i en strategisk og økonomisk blokk med en modell lik EU i dag. Denne skal ta over for den rollen som Samveldet av Uavhengige Stater har i dag. Dette meridiale beltet gir muligheten for et samarbeid som inkluderer flere vektorer. Dugin peker på flere grunner til dette, fordi at disse landene står hverandre nært kulturmessig, økonomisk, sikkerhetsmessig og med energimessige interesser.

5.3.7 Den Eurasiske Union

Under dette punktet i partiprogrammet peker Dugin på Russlands imperiale fortid, fra mongolernes tid til Sovjetunionen til i dag – og han anser den eurasiske union som en videreføring av dette. Han referer til dette området som det Post-Sovjetiske luftrommet. Unionen er en verdensomspennende demokratisk modell, som legger menneskerettigheter til

grunn og integreringen foregår på bakgrunn av kultur, språk og etniske særegenheter. Den eurasiske union skal bestå av Astana, Bishkek og Dusjanbe. Tashkent og Aserbajjan blir også ansett som medlemmer, til tross for at Dugin påpeker problemer med dette da begge landene har vist motstand til den Eurasiske union, men begge landene må slutte seg til union ellers så står de i fare for at nasjonalstaten forsvinner og blir utryddet av de amerikanske liberale verdiene. Den eneste måten å bevare deres identitet er å bli med i unionen. Dugin mener videre at etter å ha veid alternativene (å miste sin nasjonale identitet i kampen mot det amerikanske kulturhegemoniet eller å bli med i den Eurasiske unionen) vil de velge å bli med i unionen, dette på grunn av landenes splittede struktur og historie.¹⁶¹

5.3.8 De Transkaukasiske statene

Armenia er for Dugin en viktig stat, og det er essensielt at forholdet mellom Armenia og den Eurasiske Union holdes nært slik at landet kan fungere som en megler mellom Russland og de muslimske landene. Teheran skal etablere et partnerskap med Armenia på grunn av den etniske likheten mellom disse to gruppene. Dette vil da gi to halv-akser, Moskva-Jerevan og Jerevan-Teheran som Dugin mener er nødvendig for integreringen. Baku anses som nøytralt, men dette vil endre seg når Ankara blir med i den Eurasiske unionen. I følge Dugins analyse av Aserbajjansk kultur nær den Russiske Føderasjonen og de post-sovjetiske republikkene i Kaukasus og Sentral-Asia enn den er til det religiøse Iran og det moderate Tyrkia.

I Kaukasus pekes Georgia ut som områdets ”problembarn”, da dens mosaiske karakter er i veien for dannelsen av en ny nasjonalstat da landets etniske minoriteter står i veien for dette. Disse statene er Abkhasia, Sør-Ossetia, Adjara med flere. Problemet er at Georgia ikke har noen allierte i området, og blir derfor å søke mot NATO og USA for å balansere ut den russiske påvirkningen. Dette beskrives som en enorm trussel mot hele det Eurasiske prosjektet, og må forhindres for enhver pris. Nøkkelen til dette er i følge Dugin Georgias ortodokse kultur med dens Eurasiske tradisjoner.

¹⁶¹ Dugin, *Evrasisiskaja missija*, 20.

5.3.9 Ukraina og Hviterussland – de slaviske landene i Samveldet av Uavhengige Stater.

Under dette punktet sier Dugin at det er nok å få støtte fra Kasakhstan og Ukraina for å skape den Eurasiske Unionen. Det geopolitiske triangelet mellom Moskva-Astana-Kiev er rammeverket for unionens stabilitet og derfor er tilnærming til Kiev viktigere enn noen gang. Han peker videre på Russland og Ukrainas likheter som kultur, lingvistikk, samt religiøse og etniske likheter. Disse aspektene er enda viktigere fordi ”Russofobi og separasjon fra Russland har vært promotert i Ukraina siden dens nylige uavhengighet”¹⁶². For Hviterussland er det også essensielt å holde utenlandsk påvirkning unna, da landet skal være en brikke i integrasjonen i unionen, en mindre viktig brikke men likevel et fullverdig medlem i unionen.

5.4 Oppsummering av Dugins tre tekster

Disse tekstene tar for seg Dugins forfatterskap fra 1993-2005. Den første boken kan isolert sett ikke si oss mye om han, men sett i sammenheng med boken fra 1997 og partiprogrammet fra 2005 kan man trekke noen slutninger. Giperborejskaja teorija ble utgitt i 1993, hvor Dugin var kompanjong med Edvard Limonov og sammen stiftet de det nasjonalbolsjevistiske partiet i 1993. På denne tiden var Dugin i de nasjonalistiske miljøet i Russland¹⁶³ og veldig i ”utkantene” av russisk politikk. Han var på dette tidspunktet i tillegg aktiv i Jusjinskij-kretsen som han også ledet en stund. Han var altså langt unna sentrumspolitikken i Russland, og var sterkt påvirket av esoterisk retorikk og mystisisme som han trolig hadde fått fra Jusjinskij-kretsen, men han hadde et ønske om å komme nærmere sentrale maktstrukturer. Boken presenterer som vi har sett to forskjellige land, det ene landet som kun eksisterer som et mytisk land i bøker og det andre som eksisterte for millioner av år siden.

Giperborejskaja teorija er altså et uttrykk for Dugins tenking midt på 1990-tallet, og noen sentrale elementer fra den kan vi ta med oss videre når vi ser på Dugins forfatterskap over tid.

¹⁶² Dugin, *Evrasiskaja missija*, 21.

¹⁶³ Laruelle, *Russian eurasianism*, 107.

For Dugin er det viktig å gjenreise Russlands stolthet og kollektive identitet, noe som forsvant etter oppløsningen av Sovjetunionen. I boken presenteres vi for Dugins binære verdensbilde, denne gang bestående av Gondvana og Hyperborea. Hyperborea er i denne sammenhengen ensbetydende med Russland, og utifra beskrivelsen av landet og menneskene som bor der kan man skape en ny og styrket identitet hos russerne ved å koble deres historie til virkemidler som religion og rollen som en høytstående rase i Russland. Gondvana beskrives som Hyperboreas motpol, og de som bor der beskrives som underutviklede mennesker, og dette er uten tvil ment som en parodi av den vestlige verden.

Det er altså dette binære verdensbilde vi har med å gjøre, og det følger oss videre til Dugins andre utgivelse i 1997, *Osnovi Geopolitiki*. På tidspunktet for denne utgivelsen var Dugin nær med å forlate det Nasjonalbolsjevistiske partiet, noe som skjedde i 1998. Det samme året, 1998 ble han også rådgiver for Gennadij Seleznev som på denne tiden hadde et sete i den Russiske Dumaen¹⁶⁴, og utifra hans forandring i livssituasjon kan man trekke slutningen at han ønsket å smi mens jernet var varmt for å ha muligheten til å påvirke sentrale maktpersoner. Mottakelsen til *Osnovi Geopolitiki* var god, og denne fikk raskt status som en teksts bok som ble brukt på en rekke universiteter i Russland¹⁶⁵. Budskapet i denne boken skiller seg ved første øyekast ganske kraftig fra boken i 1993, men ved nærmere ettersyn er det det samme binære verdensbildet som møter oss. Boken omhandler Russland og USAs geopolitiske framtid, og Russland er i Dugins øyne et tellusokrati (en landmakt) og blir sett på som en stabil faktor på verdenskartet, mens USA og Storbritannia i motsetning til USA er et tallusokratier (en sjømakt) og er derfor en ustabil faktor. Geopolitikk er det sentrale temaet her, og vi blir presentert med kart med linjer som skal representere de ulike aksene som skal gjenoppbygge Russlands stolthet, denne gangen med et nytt navn – Imperiet Eurasia. Disse aksene skal gå fra Moskva til andre hovedstader i verden, og på denne måten fungere som en motpol til USA. Innholdsmessig er denne boken et stort hopp fra Giperborejskaja teorija, da den viser fram stoffet på en konkret måte som er forståelig for de aller fleste russere. Boken bygger på kulturelle motsetninger, og utifra disse motsetningene argumenteres det for disse

¹⁶⁴ Umland, *Aleksandr Dugins transformation from a lunatic fringe figure into a mainstream political publicist, 1980-1998*, 145.

¹⁶⁵ Umland, *Aleksandr Dugins transformation from a lunatic fringe figure into a mainstream political publicist, 1980-1998*, 150.

polene. Et eksempel på dette er det Dugin kaller Rimland, som er de geografiske områdene for enkelte deler av de gamle Sovjetiske grensene. Her mener Dugin at Moskva må ta kontroll over for å hindre ”atlantisistisk” (amerikansk) påvirkning som kan skade Russland, og ødelegge hele Dugins Eurasiske prosjekt. I boken vier han også mye tid til de klassiske eurasistene, som hans retning bygger på. Han tar også for seg en rekke geopolitiske termer som han har hentet fra grunnleggerne av geopolitikken, blant annet Halford Mackinder og Nikolai Spykman. Et av disse begrepene er ”The geographical pivot of History” som brukes til å forklare hvorfor Russland og Moskva skal ha den ledende rollen i den Eurasiske integreringsprosessen. Hele boken er på 600 sider, og man får et helhetlig inntrykk av Dugins geopolitiske tanker.

Den siste teksten som jeg analyserer i denne oppgaven er partiprogrammet til den Eurasiske Union som ble utgitt i 2005. Noen år i forkant av opprettelsen av Dugins politiske parti og utgivelsen av dette programmet så man en enda sterkere endring i retorikken hans, og utgivelsen av *Osnovi Geopolitiki* bidro i enda større grad til hans inngang til parlamentariske strukturer¹⁶⁶. Partiprogrammet presenterer mye av det samme tankegodset som i *Osnovi Geopolitiki*, men i en mye mer kortfattet og presis form. Dette har selvfølgelig med den formen det er skrevet i og den massen det er ment å nå fram til – som er en mye bredere masse en leserne av *Osnovi Geopolitiki*. Vi finner de samme aksene med de samme byene som Dugin har tegnet opp, men de geopolitiske begrepene som Dugin brukte i den forrige boken er ikke der. I stedetfor argumenter han for at f.eks Ukraina, (ikke Rimland) ikke kan være et selvstendig land på grunn av at det finnes for mange Russofobe tendenser der, og at landets separasjon fra Russland har vært et tema der siden Sovjetunionens fall. Det er altså mer konkrete eksempler fra Dugin i denne boken på hans politikk, og i tillegg så finner man ikke et like stort fokus på de kulturelle likhetene og ulikhetene som man så i *Osnovi Geopolitiki* – men heller på mer politiske emner som økonomi, strategisk militært samarbeid og andre politiske faktorer.

Oppsummert ved å se på disse tre bøkene gir det oss et bilde av Aleksandr Dugin som en personlighet hvis fokus har vært med på å gjenopprette Russlands selvbilde, men også å

¹⁶⁶ Laruelle, *Russian eurasianism*, 109.

komme seg nær sentrale maktstrukturer for å få gjennomslag for sitt verdensbilde – og måten han klarte det på var å endre sin retorikk som var påvirket av omgangskretsen hans når utgivelsene hans ble gitt, og når han endret sin vennekrets så endret også retorikken seg.

6 Dugins påvirkninger

6.1 Russisk nasjonalisme

Er Dugin en nasjonalist? For å svare på dette spørsmålet skal jeg se hva andre har skrevet om dette temaet og gjøre egne vurderinger utifra de tekstene jeg har tatt for meg i denne oppgaven. For å kunne svare på oppgaven skal jeg første definere nasjonalisme og bruke dette som utgangspunkt for oppgaven. I dette kapitlet har jeg valgt å bruke Anthony D. Smith sin definisjon av nasjonalisme:

”A named and self defining human community whose members cultivate shared memories, symbols, myths, traditions and values, inhabit and are attached to historic territories or ‘homelands’, create and disseminate a distinctive public culture, and observe shared customs and standardised laws.”¹⁶⁷

I denne oppgaven er det det felleskapet som Dugins retorikk bygger opp om i sine tekster som vi skal se på. Den litteraturen jeg har benyttet meg av er Marlene Laruelle (2008), Jardar Østbø (2011) og Stephan Wiederkkehr (2007).

Når Sovjetunionen opphørte, ble identitet og tilhørighet et viktig spørsmål for mange russere da de plutselig over natten mistet store deler av sitt territorium. Dette førte til at 25 millioner etniske russere var bosatt i andre land enn Russland, og for mange russere var Sovjetunionen

¹⁶⁷ Anthony D. Smith i Østbø, *The New third Rome* 2011, 28.

ensbetydende med deres idenitet¹⁶⁸. Russland tok på mange måter over ansvaret til Sovjetunionen med tanke på internasjonale relasjoner, og mye fortsatte som før bortsett fra at mye av den russiske tankegangen om Russland som “storebror” over de andre Sovjetrepublikkene forsvant i desember 1991. Mange russere følte altså at de hadde mistet en del av seg selv, men for enkelte betydde dette kun nye muligheter – og en av de som har brukt Sovjetunionens fall for å fremme sine meninger er Aleksandr Dugin og andre etniske nasjonalister. Dugins måte å gjøre det på er ved å skape en ide om et nytt imperie på det samme geografiske området som Sovjetunionen befant seg på, og i tillegg å gjenopprette gamle fiendekontakter med f.eks Japan gjennom det han kaller det Eurasiske imperiet.

Østbø¹⁶⁹ har et viktig poeng angående definisjonen av nasjonalisme og hvordan dette oppfattes blant folk. Han peker på at det er knyttet negative følelser til ordet nasjonalisme, at det er en bourgeois ideologi og politikk, og at ordet patriotisme som ofte brukes for å forklare en forkjærlighet til hjemlandet og et ønske om å beskytte dette klinger bedre i den russiske tankegangen. Selv om Dugin passer inn i definisjonen av en nasjonalist, så identifiserer han ikke seg selv med denne merkelappen.

De kildene jeg har brukt for å svare på spørsmålet om Dugin er en nasjonalist bekrefter dette. Spørsmålet er bare hvordan denne nasjonalismen arter seg hos Dugin. Hos de klassiske eurasistene var eurasismen en ideologi for å integrere det multinasjonale Russiske Imperiet¹⁷⁰, og det er ingen grunn til å tro at dette har endret seg hos Dugins neo-eurasisme.

Basert på analysen jeg har gjort av Dugins tre publikasjoner over et visst tidspenn, ser vi at han bruker retorikk som viser fram Russlands storhetstid fra forskjellige tidsperioder, og på den måten skaper han en nytt historisk narrativ til den russiske historien. I Giperborejskaja teorija bruker han virkemidler som symboler (runer, illustrasjoner som primstaven o.l) og ideen om Russland som det mytiske landet Hyperborea, som kan peke tilbake på Russlands

¹⁶⁸ Østbø, *The New Third Rome*, 26.

¹⁶⁹ Østbø, *The New Third Rome*, 30

¹⁷⁰ Wiederkehr, Stephan. *Eurasianism as a Reaction to Pan-Turkism. Russia between the East and West. Scholarly debates on Eurasianism*, redigert av Dmitrij Shlapentokh, 49. Nederland:Koninklijke Brill NV, 2007.

fortid som et hedensk land før det ble kristnet fra Konstantinopel og arven fra Varjagene¹⁷¹. I dette samfunnet ligger det verdier som er ønskelig for Dugin å tilegne russerne og da spesielt tradisjonelle verdier.

I Osnovi Geopolitiki er Dugins binære verdensbilde framstilt som en kulturell og identitetsmessig kamp mellom Russland og USA, som er henholdsvis landmakter og sjømakter. Videre i Dugins binære retorikk sidestiller han USA med Kartago og Russland med Roma. I Dugins verden er USA videreføringen av Kartagos verdier, mens Russland er en 'reinkarnasjon av Romas verdier. Bildet av Russland som det tredje Roma går i følge Østbø¹⁷² tilbake til Kiev-Rus' og Moskva-riket, og et av Moskva-rikets styrker var en blanding av tre forskjellige etniske elementer, det Slaviske, det Tartariske og det Bysantinske. I Dugins tankegang var altså Moskva-riket forgjengeren til hans Eurasiske imperie. Moskva-riket som det tredje Roma varte i kun to århundrer, og Dugin gir skylden for dette tapet til Patriark Nikon. En annen viktig faktor er at Dugin ønsker et imperie på det samme geografiske området som Sovjetunionen, og med dette appellerer han til det russiske folks følelser omkring deres sovjetiske historie, men unionen har også verdi for Dugin da han priser den geopolitiske makten Sovjet hadde, samt dens ignoranse ovenfor Vesten. Dugin skiller i følge Marlene Laruelle sin nasjonalisme fra andre typer nasjonalisme, med den begrunnelse at skal prosjektet lykkes må bevegelsen være intellektuell og presentabel, og dermed en "opplyst nasjonalisme"¹⁷³. Dette har sammenheng med hans tankegang om neo-eurasismen som en ideologi kun for elitene.

¹⁷¹ *Væring*, menn fra Norden som i vikingtiden drog til Russland og Bysants. Ordet er en avledning av *vár*, 'løfte', og hadde opprinnelig betydningen edsvoren. Væringene var krigere og kjøpmenn; de fleste av dem var svensker. Inntil 1100-tallet gikk mange i tjeneste som livvakt hos keiseren i Bysants, bl.a. Harald Hardråde, som var offiser i livvakt. På 1000-tallet var det også mange engelskmenn av angelsaksisk eller nordisk opprinnelse i livvakt. Ordet *væring* ligger sannsynligvis til grunn for uttrykket *varjager* (russ. *varjagi*), som var slavernes betegnelse for de skandinaver, særlig svensker, som i vikingtiden slo seg ned i, eller reiste omkring i Russland.

Væring. (2009, 15. februar). I Store norske leksikon. Hentet 25. november 2015 fra <https://snl.no/v%C3%A6ring>.

¹⁷² Østbø, *The New Third Rome*, 137.

¹⁷³ Laruelle, *Russian Eurasianism*, 211.

I partiprogrammet til den Eurasiske union er essensen av Osnovi Geopolitiki til stede, men han har ikke vektlagt ideen om Russland som det tredje Roma, ei heller ideen om USA som Kartago. Til tross for dette er partiprogrammet også preget av nasjonalistisk retorikk, da han ønsker å beskytte Russlands kultur og identitet fra amerikansk påvirkning, men virkemidlene han bruker skiller seg i fra 1997 ved at de legger mer vekt på politiske årsaker enn kultur og etnisitet.

Det er altså klare likhetstrekk mellom nasjonalismen og Dugins retorikk, da denne tar til orde for opprettelsen av en Eurasiske union på det geografiske området til Sovjetunionen. Grunnen til dette hos Dugin er at den Russiske sivilisasjonen må beskyttes mot kulturinnflytelse fra USA, og derfor må Russland i samarbeid med andre land fungere som en motpol mot USA.

6.2 Russisk fascisme

Andreas Umland, Alan Ingram og Anton Shekovtsov mener alle sammen at Dugin er en fascist, og jeg ønsker å se kort på om denne påstanden kan legitimeres gjennom det kildematerialet jeg har brukt i denne oppgaven. Først er det viktig å definere fascismen, og den definisjonen disse tre forfatterne har brukt er følgende etter Roger Griffin:

*“Fascism is a genus of political ideology whose mythic core in its various permutations is a paligenetic form of populist ultranationalism”*¹⁷⁴

Stikkordet her er Griffins fokus på det paligenesiske i fascismen, men Passmore definerer fascisme slik:

¹⁷⁴Griffin, Roger. *The Nature of fascism*, 26. London:Routledge forlag,1993.

”Fascism is a set of ideologies and practices that seeks to place the nation, defined in exclusive biological, cultural, and/or historical terms, above all other sources of loyalty, and to create a mobilized national community. Fascist nationalism is reactionary in that it entails implacable hostility to socialism and feminism, for they are seen as prioritizing class or gender rather than nation. This is why fascism is a movement of the extreme right. Fascism is also a movement of the radical right because the defeat of socialism and feminism and the creation of a mobilized nation are held to depend upon the advent to power of a new elite acting in the name of the people, headed by a charismatic leader, and embodied in a mass, militarized party. Fascists are pushed towards conservatism by common hatred of socialism and feminism, but are prepared to override conservative interests – family, the universities, the civil service – where the interests of the nation are considered to require it. Fascist radicalism also derives from a desire to assuage discontent by accepting specific demands of the labour and women’s movements, so long as these demands accord with the national priority. Fascists seek to ensure the harmonisation of worker’s and women’s interests with those of the nation by mobilizing them within special sections of the party and/or within a corporate system. Access to these organizations and to the benefits they confer upon members depends on the individual’s national, political, and or/racial characteristics. All aspects of fascist policy are suffused with ultranationalism.”¹⁷⁵

For Ingram¹⁷⁶ er Dugin en fascist på grunn av hans ideer knyttet til det moderne samfunnet, og de ekstreme reaksjonene som følger med, i tillegg til et mytisk drag over seg. Som nevnt i innledningen så mener både Shekhovtsov og Ingram at det paligenesiske er en viktig faktor i bedømmingen om Dugin er fascist eller ei, og teorien om gjenfødelse etter en periode med dekadens er en definisjon på dette. I følge den definisjonen Passmore bruker om fascisme, så er det lojaliteten til nasjonen, og at denne skal fungere som en enhet basert på biologi, nasjonalitet og historie – og at nasjonens hensyn skal veie tyngst.

I Giperborejskaja teorija møter vi flere paligenesiske elementer, i forbindelse med Hyperborea og Gondvana beskrives førstnevnte som innehavere at folk som er en overlegen rase, og som

¹⁷⁵ Passmore, Kevin. *Fascism – A very short introduction*, 31. Oxford: Oxford University Press, 2002.

¹⁷⁶ Ingram, Aleksandr Dugin, 1033.

trues av det Gondvaniske folket som den underlegne rasen. I boken har Dugin sin egen oppfatning av året, og dette presenteres ved sirkler, den ene delen av sirklen befinner seg på den lyse siden og den andre på den mørke. Dette kan være et bilde på dag og natt, men også den nedadgående spiralen Hyperborea står ovenfor. Hvis vi legger Griffins definisjon til grunn for om Dugin er en fascist eller ei, og ved kun å se på Giperborejskaja teorija som kilde så kan man ikke utelukke fascistiske påvirkninger. Grunnen til det er som Shekhovtsov sier at et paligenesisk verdenssyn henger sammen med ideen om en syklisk undergang med påfølgende oppstandelse¹⁷⁷. Denne oppstandelsen kan også foregå ved at et lands innbyggere (en rase eller andre markører for fellesskapsmarkering) gjennomgår en transformasjon for å bli en sterkere versjon av sitt originale jeg.

I Osnovi Geopolitiki er Dugins ideer av en annen karakter, nærmere bestemt Russland og USA som motpoler til hverandre ved at den ene er en landmakt og den andre er en sjømakt. Her mener Ingram¹⁷⁸ at overtakelsen til det amerikanske kulturhegemoniet symboliserer den bibelske hendelsen med den store oversvømmelsen. Videre i boken fra 1997 er det en rekke sentrale temaer om hvordan Russland skal hevde seg i en global skala ved å skape en nytt Eurasisk imperie ved integrering og samarbeid med andre land som han mener at har noe til felles med Russland, enten på kulturelt eller religiøst vis. Russland hevder han trues av USA, at hvis ikke USA får minsket sin kulturelle innflytelse via globaliseringen så vil den særegne russiske kulturen forsvinne. Han tar i bruk nasjonalistisk retorikk for å argumentere for sitt synspunkt, men slik som jeg ser det så er det ikke grunnlag for å kalle han for en fascist på bakgrunn av denne teksten. I partiprogrammet ser vi ideene fra Osnovi Geopolitiki i en annen mer konkret form, også denne med et nasjonalistisk preg over seg men den er ikke av en radikal karakter slik at man kan korrekt sette en fascistisk merkelapp på Dugin.

Dette underkapittelet skulle redegjøre for om Dugin er en fascist eller ei, og min mening er at man ikke kan plassere Dugin i en permanent boks for fascistiske tenkere, men man finner flere fascistiske resonnementer hos han. Disse elementene kommer til uttrykk i Giperborejskaja teorija, hvor det viet mye oppmerksomhet rundt det paligenesiske perspektivet. I Osnovi Geopolitiki og i partiprogrammet til den Eurasiske Bevegelse kan man

¹⁷⁷ Shekhtovtsov, *The paligenetic thrust of Russian neo-urasianism*, 493.

¹⁷⁸ Ingram, Alan, *Alexander Dugin: geopolitics and neo-fascism in post-soviet Russia*, 1047.

se en klar nasjonalistisk linje, men det må ses i sammenheng med koblingen mellom fascisme og nasjonalisme i grad av ekstremhet. Hvis man ser Dugins fascistiske og nasjonalistiske retorikk i sammenheng med hans utvikling som skribent og ønsket om å komme nærmere sentrale personligheter i den russiske politiske sfæren så kan man se at han har tonet ned sin fascistiske tankegang til fordel for den nasjonalistiske – som i Russland er bedre kjent som patriotisme.

I 1993 var Dugin muligens en fascist, basert på hans omgangskrets da og den boken som er analysert i denne oppgaven, men han har lagt denne retorikken bak seg fra 1997 og fram mot 2005, og videre til nåtid. Østbø¹⁷⁹ påpeker at Dugins tekster ofte omhandler et tema hver, som geopolitikk, ortodoksi, neo-eurasisme eller nasjonalbolsjevisme så er alle disse temaene forbundet med hverandre, og Dugin tar i bruk en rekke virkemidler fra sin ”ideologiske verktøykasse” for å fremme sitt synspunkt. Dette støttes også av Laruelle, som sier at han ”prøver å dekke hver nisje på den ideologiske markedsplassen”¹⁸⁰ og eurasismen og geopolitikken er hans beste ”business cards”¹⁸¹. Man skal altså ikke utelukke den ene eller den andre ideologiske påvirkningen hos Dugin, men på grunn av hans framstilling av seg selv er det vanskelig å plassere Dugin innefor et spesielt ideologisk nedslagsfelt.

7 Sammendrag og konklusjoner

I denne masteroppgaven har jeg sett på og analysert Dugins forfatterskap basert på hans publikasjoner fra 1993, 1997 og 2005. Jeg valgte disse tre fordi de representerer forandringen i Dugins forfatterskap som følge av et ønske om å nærme seg sentrale maktstrukturer i Russland, og dermed bevisst valgt å skjule eller endre sin originale retorikk. Jeg har prøvd å se denne endringen i Dugins meningsutveksling knyttet til det politiske miljøet og endringer i dette. Som bakgrunn til oppgaven så jeg på bakgrunnen for diskusjonen om Russlands veivalg, med de vestligvendte og de slavofile. Utifra disse to retningene kom også panslavismen og eurasismen som er forgjengeren til Dugins filosofi neo-eurasismen.

¹⁷⁹ Østbø, *The New Third Rome*, 160.

¹⁸⁰ Laruelle, *Russian Eurasianism*, 107.

¹⁸¹ Laruelle, *Russian eurasianism*, 108.

I kapittel to så jeg på Aleksandr Dugins biografi, hans omgangskrets fra 1980 til 2005. Han ble født i 1962 i Moskva inn i en militær familie, og studerte først ved flyskolen i Moskva før han enten ble utvist på grunn av sine opposisjonelle meninger om landets overordnede. Han fikk angivelig tak i et forfalsket lånekort til et bibliotek i Moskva hvor han brukte mye av tiden på å lese okkulte, tradisjonalistiske og mystisisme bøker. På denne tiden var han også blitt medlem i Jusjinskij-kretsen, en gruppe som var interessert i Europeisk og Orientalisk Mystisisme, og som ble ansett som en intellektuell-konservativ bevegelse. Før Dugin tok til orde for neo-eurasismen som sin ideologi, var han i 1988 medlem i det konservative og nasjonalistiske partiet Pamjat, men han forlot partiet det samme året.

I 1993 kom Giperborejskaja teorija ut, og på dette tidspunktet var Dugin sterkt påvirket av mystisisme og okkultisme. Han var også i okkulte og ultranasjonalistiske sirkler, men bevegde seg litt unna disse når han i 1993 var Dugin med å stifte det Nasjonalbolsjevistiske partiet sammen med Edvard Limonov. Han var medlem i dette partiet fram til 1998, etter utgivelsen av Osnovi Geopolitiki som jeg har analysert i denne teksten. I russisk politikk på denne tiden satt Jeltsin som president, og et av Russlands ultranasjonalistiske partier gjorde i 1993 et veldig godt valg tilden Russiske думаen. I 1997-1998 begynte Dugin å nærme seg maktsentrum i den russiske politiske sfæren, godt hjulpet av utgivelsen av Osnovi Geopolitiki som markerte seg i dette miljøet. På denne tiden var Jeltsins helse begynt å bli dårligere, og man begynte å se seg om etter en arvtaker – og denne fant man i Vladimir Putin. Dugin ønsket å påvirke Putin, og uttrykte støtte til Putin i 2001. I 2002-2003 ble den Internasjonale Eurasiske Bevegelsen stiftet, og Dugin hadde fått sitt eget parti.

Dugin har altså lang fartstid fra den russiske politikken, og ved å se på hans publikasjoner over et tidsspenn kan man se hans forandring bort fra det okkulte. Han tar i bruk retorikk som han vet slår ann blant det russiske folk for å fremme sin sak.

På tross av dette så er Dugin fortsatt en marginal person i russisk politikk fordi at det han selv anser som sin styrke, blir i andres øyne en svakhet. Han anser seg selv som en lærd mann som kan benytte seg av mange ulike politiske retoriske grep – men for de russiske sentrale

maktpersonen blir det kun oppfattet som uryddig.

Litteraturliste

Antikkleksikon, revidert utgave.: ”*hyperboreerne*”. I samarbeid med fondet for Thorleif Dahls kulturbibliotek og Det norske Akademi for Sprog og Litteratur. Oslo: Aschehoug, 2011.

Anthony D.Smith, *Russian Nationalism*. I: Østbø, Jardar *The New third Rome, Readings of A Russian Nationalist Myth*. Ph.D avhandling, universitetet i Bergen, 2011.

Alter-globalization: Wikipedia. <https://en.wikipedia.org/wiki/Alter-globalization> hentet 20.08.15 klokken 17:18.

Berdjajev, Nikolai. *Den Russiske Ide*. Solum forlag. Oslo 2012.

Bukkvoll, Tor & Paulsen, Martin & Thuesen, Nils Petter. (2015, 16. juli). Ukraina. I Store norske leksikon. Hentet 13. november 2015 fra <https://snl.no/Ukraina>.

Bassin, Mark. ”*Classical Eurasianism and the Geopolitics of Russian Identity*.” Hentet http://www.dartmouth.edu/~crm/crm_papers/Bassin.pdf 26.11.2015.

Bassin, Mark. ”*Eurasianism, ”Classical” and ”Neo” – The lines of continuity*.” Hentet fra: https://src-h.slav.hokudai.ac.jp/coe21/publish/no17_ses/14bassin.pdf Hentet 26.11.2015

Bolsjevisme: Den danske ordbok. Hentet fra: <http://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=bolsjevisme> hentet 19.11.2015.

Christoff, Peter K. *An Introduction to Nineteenth-Century Russian Slavophilism*. Volume II: I.V.Kirejevskij. Mouton & CO publishers. Nederland: 1972.

Dugin, Aleksandr Gelievitsj. *Giperborejskaja teorija*. Arktogaia forlag. Moskva 1993.

Osnovi Geopolitiki. Arktogaia forlag. Moskva 1997.

Evrasiskaja Missija. Evrasija forlag. Moskva 2005.

Franklin, Simon og Widdis Emma. *National Identity in Russian Culture*. Cambridge University Press. Storbritannia 2004.

Futhark. (2015, 17. september). I Store norske leksikon. Hentet 5. november 2015 fra <https://snl.no/futhark>

Goplen, Ådne. Store Norske Leksikon, *Bolsjeviker*. (2015, 19. oktober). I Store norske leksikon. Hentet 18. november 2015 fra <https://snl.no/bolsjeviker>. Sist oppdatert 19.10.2015.

Griffin, Roger. *The Nature of fascism*. Routledge forlag. London 1993.

Geopolitikk. (2014, 9. april). I Store norske leksikon. Hentet 16. november 2015 fra <https://snl.no/geopolitikk>.

Gondwanaland. (2015, 8. oktober). I Store norske leksikon. Hentet 5. november 2015 fra <https://snl.no/Gondwanaland>

Hansen, Arve. *Majdan 2013-2014. Plassen, protestene, drivkreftene*. Masteroppgave. Universitetet i Tromsø, 2015.

Holm-Hansen, Jørn. (2013, 2. august). Statsdumaen. I Store norske leksikon. Hentet 17. november 2015 fra <https://snl.no/Statsdumaen>.

Hønneland, Geir og Jørgensen, Jørgen Holten. *Moderne Russisk politikk – en innføring i Russlands politiske system*, 35. Bergen: Fagbokforlaget, 2006.

Ingram, Alan. ”*Alexander Dugin: geopolitics and neo-fascism in Post-Soviet Russia*” Political geography 20. Cambridge: Elsevier Science ltd, 2001.

Johanssen, Jan, Nygaard Marius og Schreiner, Emil. *Latinsk ordbok, ” trādō ”, 690*. Revidert av Kraggerud, Erik og Tosterud, Bjørg. Oslo: Cappelen forlag, 1998.

Kjeldstadli, Knut. *Fortida er ikke hva den en gang var – en innføring i historiefaget*. Oslo: Universitetsforlaget, 1994

Kolstø, Pål. *Nasjonsbygging – Russland og de nye statene i Øst*. Universitetsforlaget. Oslo 1999.

Kværne, Per. (2009, 14. februar). Esoterisme. I Store norske leksikon. Hentet 18. november 2015 fra <https://snl.no/esoterisme>.

Knudsen, Olav Fagelund og Ericsson Ryste, *Nasjonalisme*. (2015, 20. mai). I Store norske leksikon. Hentet 18. november 2015 fra <https://snl.no/nasjonalisme>. Sist oppdatert 20.05.2015.

Krimkrigen. (2014, 3. mars). I Store norske leksikon. Hentet 12. oktober 2015 fra <https://snl.no/Krimkrigen>

Kashmir. (2009, 14. februar). I Store norske leksikon. Hentet 25. november 2015 fra <https://snl.no/Kashmir>

Lindholm, Audun og Engelsen Espedal, Tore. *Mellom Kali Yuga og Kreml*. Hentet fra <http://www.vagant.no/mellom-kali-yuga-og-kreml/> 18.11.2015.

Laruelle, Marlene. *Russian Eurasianism. An ideology of an empire*. Woodrow Wilson Center Press. USA 2008.

Laruelle, Marlene. *The Orient in Russian Thought at the Turn of the Century*. I *Russia between East and West – scholarly debates on Eurasianism*. Redigert av Dmitrij Shlapentokh. Nederland:Koninklijke Brill NV, 2007.

Laruelle, Marlene. *Aleksandr Dugin: A Russian Version of the European Radical Right?* Woodrow Wilson International Center for Scholars. 2001, side 3. Hentet 30.10.2015 fra:<https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/OP294.pdf>

Malinova, Olga. *Russia and 'the West' in the 2000s – Redefining Russian identity in official political discourse, 73*. I *Russia's Identity in International Relations*. New York, USA: Routledge,2013.

Moss, Walter G. *A history of Russia. Volume I: to 1917*. Andre utgave. Anthem Press. 2005.

Medvedev, Roy.*Post-Soviet Russia – A journey through the Yeltsin era*. New York: Columbia university press, 2000.

Nistad, Bjørn. *Russisk politisk idehistorie fra opplysningstiden til i dag*. Oslo: Solum forlag, 2004.

Nrk1 (1994): Nrk Skole, Fascisten Sjirinovskij.
<http://www.nrk.no/skole/klippdetalj?topic=nrk:klipp/281829> hentet 15.11.2015 , sendt 27 januar 1994.

Opeide, Gunnar. *Fra Rjurik til Gorbatsjov – fakta og resonnement*. Oslo:Solum forlag, 2009.

O' Tuathail, Gearoid. *Critical Geopolitics*. Minneapolis:University of Minnesota press,1996.

Passmore, Kevin. *Fascism –A very short introduction*, 31.Oxford: Oxford University Press, 2002.

Paulsen, Martin. I Store Norske Leksikon *Hviterussland*. (2015, 12. juni). I Store norske leksikon. Hentet 13. november 2015 fra <https://snl.no/Hviterussland>.

Pamjat. (2015, 30. oktober). I Store norske leksikon. Hentet 26. november 2015 fra <https://snl.no/Pamjat>.

Planetary: Merriam Webster. Hentet fra:<http://www.merriam-webster.com/dictionary/planetary> 20.08.2015 klokken 15:56

Rogatchevskij, Andrei. *The Nationalist Bolshevik Party(1993-2001): A brief timeline*.University of Glasgow, Scotland. New Zealand Slavonic Journal, 2007.

Ravik Jupskås, Anders. (2014, 31. oktober). Populisme. I Store norske leksikon. Hentet 18. november 2015 fra <https://snl.no/populisme>

Shiraev, Eric. *Russian Government and Politics. Comparative Government and Politics*. Hampshire, England:Palgrave Macmillan, 2010.

Sakwa, Richard. *Russian politics and Society*. USA og Canada: Routledge, 2008.

Shektovtsov, Anton. “*The paligenetic thrust of Russian neo-urasianism, Ideas of rebirth in Aleksandr Dugins Worldview*””, Totalitarian Movements and Political Religions. Vol 9, no 4. Routledge. 2008

“*Aleksandr Dugins neo-urasianism: the new rights ala russe*” Sevastopol, Ukraina: Blackwell publishing ltd.

Segdwick, Mark. *Against the modern world*. New York, USA: Oxford University press, 2004.

Szporluk, Roman. *Russia, Ukraine and the Breakup of the Soviet Union*. Hoover Institution Press. 2000.

Thaagard, Tove. *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*. 3 utgave. Oslo: Fagbokforlaget, 2009.

Tolz, Vera. *Right-Wing Extremism in Russia: The Dynamics of the 1990*. I *Right Wing Extremism in the twenty-first century*. Redigert av Peter H. Merkl og Leonard Weinberg. Storbritannia: Frank Cass publishers, 2003.

Tellus. (2009, 15. februar). I Store norske leksikon. Hentet 1. september 2015 fra <https://snl.no/Tellus>

Thalassocracy, Merriam Webster. <http://www.merriam-webster.com/dictionary/thalassocracy> hentet 1.9.2015 klokken 14:51.

Umland Andreas. "*Aleksandr Dugins transformation from a lunatic fringe into a mainstream political publicist 1980-1998: A Case study in the rise of late and post-Soviet Russian fascism*". *Political Geography* 20. Storbritannia: Cambridge, 2001.

Umland, Andreas. "*Concepts of fascism in Contemporary Russia and the West*". *Political studies review*, vol 3. 34-49. Oxford, Storbritannia: Blackwell publishing ltd, 2005.

Umland, Andreas. *Post-Soviet "Uncivil Society" and the rise of Aleksandr Dugin. A Case Study of the Extraparliamentary Radical Right in Contemporary Russia*, 97. Ph.D avhandling. University of Cambridge. Kiev, Ukraina, 2007.

Ull. (2015, 4. mai). I Store norske leksikon. Hentet 5. november 2015 fra <https://snl.no/Ull>

Væring. (2009, 15. februar). I Store norske leksikon. Hentet 25. november 2015 fra <https://snl.no/v%C3%A6ringer>

Vaner. (2015, 30. april). I Store norske leksikon. Hentet 5. november 2015 fra <https://snl.no/vaner>

Wiederkehr, Stephan. *Eurasianism as a Reaction to Pan-Turkism. Russia between the East and West. Scholarly debates on Eurasianism*, redigert av Dmitrij Shlapentokh, 49. Nederland:Koninklijke Brill NV, 2007.

Walicki, Andrzej. *A history of Russian thought from the enlightenment to marxism*. Stanford University Press. California 1979.

Østbø, Jardar. *The New Third Rome – Readings of a Russian Nationalist Myth*. Ph.D avhandling. Universitetet i Bergen, 2011.

The Cambridge History of Russia, volum I. Cambridge University Press. 2006. Redigert av Maureen Pierre.

The Cambridge History of Russia, volum II. Cambridge University Press. 2006. Redigert av Dominic Lieven.